

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ

Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «бакалавр»

на тему:

**«УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ
СОЦІАЛЬНОМУ СИРІТСТВУ В УКРАЇНІ»**

Виконала: студентка Р/41 групи д/ф
Спеціальності 231 Соціальна робота
Освітня програма: Соціальна робота
(Соціально-психологічне консультування)

Деркач А. В.

Керівник: к. пед. н., доц. Юлія ПІДВАЛЬНА

Рецензент: к. пед. н., доц. Ірина АЛБУЛ

ЗМІСТ	
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА	7
1.1 Соціальне сирітство: підходи до визначення поняття	7
1.2 Діти-сироти і діти, що залишилися без батьківського піклування, як об'єкт соціальної політики держави	13
1.3 Державна політика в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні	21
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА В УКРАЇНІ	35
2.1 Підстави та порядок встановлення опіки та піклування над дітьми, що позбавлені батьківського піклування	35
2.2 Аналіз державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей які залишилися без батьківського піклування	47
2.3 Державна політика в сфері захисту прав та благополуччя дітей сиріт та дітей які позбавлені батьківського піклування	54
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день соціальне сирітство залишається однією з самих актуальних та складних світових соціальних проблем, гуманістичні ідеї для рішення якої закладено у Міжнародній Конвенції ООН про права дитини. Дослідження зумовлено необхідністю пошуку нових підходів до вирішення проблеми адаптаційного удосконалення існуючих управлінських механізмів державної політики з подолання соціального сирітства в Україні у контексті деінституалізації. Забезпечення соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дітей, що опинилися у складних життєвих обставинах та у групі ризику соціального осиротіння, є важливим компонентом процесу формування й реалізації державної політики в Україні.

Питання захисту такої категорії дітей, належить, в першу чергу, сфері державного управління, як важливій складовій державної політики, де б враховувалися інтереси таких дітей та визначалися шляхи вдосконалення системи соціального захисту цих категорій. В сучасному розумінні діти виступають специфічною соціально-демографічною групою населення та мають вікові, психологічні й соціальні особливості, які необхідно враховувати у процесі формування та реалізації державної політики у сфері охорони дитинства в Україні. В процесі формування та реалізації державної політики у сфері запобігання соціальному сирітству на управлінському рівні необхідно враховувати, що діти мають значні потенціальні можливості, а це зумовлює неприпустимість недооцінки ролі та місця дитинства в державотворчих процесах. Виховання і захист підростаючого покоління завжди є і будуть актуальним напрямком державної політики, адже діти – гарант самозбереження й поступу нації. Отже, вкладаючи ресурси безпосередньо в дитинство, держава не тільки забезпечує подальшу стабільність, а й готує майбутніх громадян з активною життєвою позицією, здатних брати активну участь в управлінні державними і суспільними

справами, впевнено йти курсом розвитку, орієнтуючись на високі виважені рішення.

Огляд наукової літератури свідчить про те, що проблема забезпечення належного державного захисту прав дитини є складовою процесу європейської інтеграції України та предметом досліджень значної кількості українських науковців. Однак, незважаючи на теоретичні розробки науковців, питання про забезпечення прав дитини розглядалося більше через такі суб'єкти державної політики у сфері захисту прав дітей як органи державної влади, у той час діяльність органів місцевого самоврядування, громадам у даній сфері приділяється значно менше уваги. Всі суб'єкти державної політики у сфері захисту прав дітей в умовах сучасного розвитку державності потребують налагодженої, регламентованої на законодавчому рівні взаємодії. Проблеми удосконалення державного управління захисту прав дітей в умовах євроінтеграції досліджували такі науковці: Ю. Губаль, А. Дакал, Т. Коваленко, Е. Костіна, М. Кравченко, Л. Кривачук, Л. Лабенська, О. Мордань, Ю. Трестер, О. Навроцький, В. Скуратівський, В. Трошинський, Л. Цибулько та ін.

Зважаючи на вищевикладене, соціальний захист прав дитини та дитячого благополуччя в державі постає необхідною умовою для подальшого становлення підростаючого молодого покоління в суспільстві, створення умов для його гармонійного розвитку, особливо зважаючи на те, що в країні щорічно збільшується кількість дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування та дітей, що опинилися в складних життєвих обставинах.

Таким чином, актуальність проблеми і недостатність її вивчення зумовили вибір теми дослідження **«Удосконалення державної політики запобігання соціальному сирітству в Україні»**.

Мета дослідження – вивчити і обґрунтувати підходи до удосконалення механізмів державного управління в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні.

Об'єкт дослідження – державне управління профілактика соціального сирітства в Україні.

Предмет дослідження – шляхи удосконалення механізму державного управління профілактикою соціального сирітства в Україні.

Відповідно до теми та мети дослідження визначено такі **завдання**:

1. Дослідити існуючі підходи до визначення поняття соціальне сирітство в українській та світовій науці;
2. Дослідити історію державної політики в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні та визначити основні напрямки розвитку цієї політики;
3. З'ясувати особливості механізму державного управління в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні;
4. Проаналізувати стан державної політики в сфері опіки дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, та визначити його ефективність.

На різних етапах дослідження використовувалися такі **методи**:

теоретичні – аналіз, узагальнення, систематизація, синтез;

емпіричні – анкетування, тестування, експеримент, опитування, спостереження.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилось в м. Умані, Черкаської області протягом 2022-2023 навчального року в Службі у справах дітей Уманської райдержадміністрації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в чіткому обґрунтуванні понять «сироти», «соціальні сироти», «неблагополучні сім'ї».

Одержані результати дослідження з удосконалення державної політики запобігання соціальному сирітству в Україні можуть мати значний практичний вплив на життя дітей та їх батьків у нашій країні. Наприклад, результати дослідження можуть стати основою для розробки нових законодавчих та нормативних актів, які б забезпечували більш ефективний захист прав дітей, особливо тих, які опинилися в складних життєвих обставинах та потребують підтримки та допомоги держави. Також, отримані результати можуть сприяти удосконаленню роботи соціальних служб та установ, які займаються питаннями

опіки та піклування над дітьми, підвищенню рівня кваліфікації працівників цих служб, а також забезпеченню належних умов перебування та виховання дітей у цих установах.

Основні положення, висновки бакалаврської роботи можуть бути використані в науково-дослідній роботі – для подальших наукових досліджень теоретичних і практичних проблем – при викладанні курсів «Сімейне право», «Теорія соціальної роботи», «Система захисту прав дітей», а також при написанні підручників, посібників, практикумів із зазначених дисциплін.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження висвітлювалися у виступах на конференціях і семінарах різного рівня, а саме: *всеукраїнських* – Всеукраїнської науково-практичної конференція «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи» (Умань, 11 жовтня 2022 р.); Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Проблеми та перспективи соціальної роботи та психології в умовах війни» (Умань, 2 березня 2023 р.);

Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 1 тези доповідей автора.

Структура випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 81 сторінка, основного тексту – 67 сторінок, список використаних джерел становить 56 найменувань. Робота містить 2 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА

1.1 Соціальне сирітство: підходи до визначення поняття

У будь-якій державі та суспільстві завжди були, є і будуть діти-сироти та діти, які з різних причин залишаються без піклування батьків. І в цьому випадку суспільство та держава бере на себе турботу щодо розвитку та виховання таких дітей. Дитина, яка втратила батьків, – це особливий, по-справжньому трагічний світ. Потреба мати сім'ю, батька та матір – одна з найсильніших потреб дитини.

Соціальне сирітство – це соціальний феномен, що проявляється у всіх аспектах соціальних відносин у сучасному російському суспільстві і заслуговує на найпильнішу увагу соціальної роботи [18].

Дитинство – це період, коли закладаються фундаментальні якості особистості, що забезпечують психологічну стійкість, моральні орієнтації, життєздатність та цілеспрямованість. Ці духовні якості особистості не розвиваються спонтанно, а формуються в умовах вираженого батьківського кохання, коли сім'я створює у дитини потребу бути відданою, здатність співпереживати та радіти іншим людям, нести відповідальність за себе та інших, прагнення навчитися самому. Дослідження, проведені в багатьох країнах світу, свідчать про те, що поза сім'єю розвиток дитини йде особливим шляхом і у нього формується специфічні риси характеру, поведінки, особистості, про які часто не можна сказати, хороші вони чи погані, вони просто інші. Надання допомоги дітям, які з різних причин залишилися без піклування батьків, є найважливішим напрямом соціальної політики держави. Зміст соціальної роботи із цією категорією дітей визначається пріоритетами державної політики [1].

Сирітство – соціальне явище, обумовлене наявністю в суспільстві дітей, батьки яких померли, а також дітей, які залишилися без піклування батьків внаслідок позбавлення батьківських прав, визнання в установленому порядку батьків недієздатними, безвісно відсутніми і т.д. Сюди також відносять дітей,

батьки яких позбавлені батьківських прав, але фактично не здійснюють будь-якої турботи про своїх дітей. Сирітство, як соціальне явище, існує стільки ж, скільки існує людство, і є невід'ємним елементом цивілізації. За всіх часів війни, епідемії, стихійні лиха, інші причини призводили до загибелі батьків, унаслідок чого діти ставали сиротами [2].

Такі поняття як соціальна допомога та захист, адаптація та соціалізація, інтеграція, толерантність, соціальна дистанція, соціальна ідентичність входять до тезаурусу світової науки і починають розроблятися вітчизняними авторами, у контексті аналізованої проблеми. Соціальне сирітство як феномен батьківської безвідповідальності має вивчатися і в галузі соціології дитинства, що досліджує специфічні процеси в соціумі щодо дитинства. Предметом вивчення соціології дитинства є специфічні ролі «дитина» та «дорослий», соціальні норми та розпорядження, процеси взаємодії суспільства та дитинства, державна політика на користь дітей.

Соціальне сирітство – це соціальне явище, обумовлене наявністю в суспільстві дітей, що залишилися без піклування батьків внаслідок позбавлення їх батьківських прав, визнання батьків недієздатними, безвісно відсутніми і т.д.

Соціологи встановили коло причин виникнення соціального сирітства сьогодні: відмова від дітей при народженні, позбавлення батьківських прав через повну байдужість до проблем дітей, їх здоров'я, виховання, часом через загрозу життю, жорстоке поводження, насильство. Подібне спостерігається у сім'ях алкоголіків, наркоманів, психічно недієздатних, а також серед батьків, які перебувають у місцях ув'язнення, на тривалому примусовому лікуванні [23].

Діти-сироти – діти, що залишилися без піклування батьків – діти віком до 18 років, які залишилися без піклування єдиного або обох батьків у зв'язку з відсутністю батьків або позбавленням їх батьківських прав, обмеженням їх у батьківських правах, визнанням батьків безвісно відсутніми, недієздатними (обмежено дієздатними), які перебувають у лікувальних установах, оголошеними померлими, які відбувають покарання в установах виконання покарання у вигляді позбавлення волі, які перебувають у місцях тримання під вартою,

підозрюваних та обвинувачених у скоєнні злочинів, що ухиляються від виховання дітей або від захисту їх прав та захисту їх прав батьків взяти своїх дітей з виховних, лікувальних закладів, установ соціального захисту населення та інших аналогічних установ та в інших випадках визнання дитини, що залишилася без піклування батьків у встановленому законом порядку [3]. Закон не проводить принципової різниці між цими категоріями дітей з точки зору загальних принципів, змісту та заходів їх державної підтримки. У Сімейному кодексі, наприклад, поняття «діти-сироти» відсутнє, вони також вважаються такими, що залишилися без піклування батьків. Найбільш грізним явищем останніми роками стало значне збільшення розмірів «соціального» сирітства, поява нових характеристик. Виявляється так зване «приховане» соціальне сирітство, яке пов'язане з погіршенням умов життя сім'ї, падінням її моральних підвалин та зміни ставлення до дітей, аж до їхнього повного витіснення з сімей, унаслідок чого зростає безпритульність величезної кількості дітей та підлітків. Соціальне сирітство - явище усунення чи неучасті великого кола осіб у виконанні ними батьківських обов'язків (спотворення батьківської поведінки). До обов'язків батьків входить: виховувати дітей, готувати їх до суспільно корисної праці, утримувати неповнолітніх дітей, захищати їхні права та інтереси у всіх установах тощо.

У силу недосконалості системи обліку, високої динаміки зростання чисельності дітей, які втратили піклування батьків, точно кількість дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, у нашій країні навряд чи можливо визначити. В останні сто років наростаючий темп суспільних перетворень захопив і сферу сімейних відносин, традиційні форми яких стали змінюватися: величезні патріархальні сім'ї розпадаються, кількість дітей у сім'ї неухильно скорочується, тісні зв'язки між її членами стають ламкими та неміцними. У нашому столітті сім'я, крім усього іншого, ще й перестала бути тим єдиним середовищем, де виховується і розвивається дитина. Виникли різноманітні типи дитячих закладів – від прогулянкових груп до дитячих будинків. Одні заклади діти відвідують лише вдень, в інших вони живуть п'ять

днів на тиждень, повертаючись до батьків на суботу та неділю. У закладах третього типу діти перебувають постійно, лише до деяких їх рідко й ненадовго приходять родичі. Ці установи називають закритими. Поява дитячих установ (інститутів) викликало дуже неоднозначне ставлення і прагнення розібратися в тому, як вони впливають на психічний розвиток дітей, а також породило проблему «інституалізації», тобто питання про особливості формування особистості та поведінку дитини, яка відвідує громадські дитячі установи. За кордоном довгий час широко існувало переконання, що розвиток дітей у таких установах сильно відстає. Багато вчених підкреслювали згубну та незворотну негативну дію «інститутів» на психіку дітей. В даний час доводиться констатувати, що до всього психічного розвитку діти, які виховуються без піклування батьків, відрізняються від ровесників у сім'ї. Темп розвитку перших уповільнений. Їхній розвиток і здоров'я мають рід якісних негативних особливостей, які відрізняються на всіх щаблях дитинства – від дитинства до підліткового віку і надалі. Особливості по-різному і різною мірою виявляють себе кожному віковому етапі. Але всі вони загрожують серйозними наслідками для формування особистості підростаючої людини [5]. Позбавлення дітей материнської турботи з наступною психічною депривацією в сирітських установах, що катастрофічно позначаються на їхньому соціальному, психічному та фізичному здоров'ї [6]. Більшості покинутих дітей не вистачає особистої уваги та емоційного стимулювання необхідного для розвитку. Спостерігаючи в таких дітей тяжкі ушкодження особистості, самосвідомості та інтелектуального розвитку, вчені висловлювали припущення, що емоційна депривація робить особливо актуальним сам «момент відторгнення». Цей комплекс, що травмує, зберігається у дитини на все життя. Діти ізольовані від народження до шести місяців назавжди залишаються менш балакучі, ніж їхні однолітки з сімей. Ізоляція дитини від матері від 1 до 3 років зазвичай призводить до тяжких наслідків для інтелекту та особистісних функцій, які не піддаються виправленню. Розлука з матір'ю, починаючи з другого року життя, також веде

до сумних наслідків, які не піддаються реабілітації, хоча їхній інтелектуальний розвиток може нормалізуватися [4].

Порівняння особливостей адаптаційних реакцій дітей, які у дитячі дошкільні заклади і дошкільні дитячі будинки показує, що несприятливий перебіг адаптації у дитячих будинках мають 55% дітей, а дитячих садках – 3,4% [6]. Несприятливий перебіг адаптації проявляється у виражених змінах психоемоційної сфери, вегетативної регуляції, у формуванні глибоких нервово-психологічних розладів, наростанні негативних емоцій, складанні функціональних можливостей та перенарузі регуляторних механізмів. Проблема соціально-психологічної допомоги дітям-сиротам та дітям, що залишилися без батьків та їх соціально-правового захисту, вимагає об'єднання зусиль держави, регіональних та місцевих органів влади, соціальних працівників, психологів та педагогів у розробці індивідуальних методик роботи з кожною дитиною, яка опинилась у дитячому будинку, притулок, соціальний готель, після інтернату. Сирітство - це перманентна соціальна проблема, вирішити її раз і назавжди неможливо. Тому соціальна політика держави має здійснюватися у двох напрямках: профілактика соціального сирітства (ефективна сімейна політика, надання допомоги самотнім матерям, статеве просвітництво тощо) та розвиток системи соціально-правового захисту та виховання дітей, що залишилися без піклування батьків [7]. Громадянська активність у справі захисту прав дітей – сьогодні нагальна потреба. Без корінного перелому в настроях суспільства вирішити ці проблеми не вдасться. Таким чином, особливостями соціально-правового захисту дітей, що залишилися без піклування батьків, можна вважати те, що без сім'ї розвиток дитини йде іншим шляхом, ніж у дитини в сім'ї, і у нього формується специфічні риси характеру, поведінки, особистості, а також дітям, тим, хто залишився без піклування батьків, складніше адаптуватися до умов навколишнього середовища, що змінюються.

З юридичної точки зору, діти-сироти - особи віком до 18 років, у яких померли обидва чи єдині батьки; діти, що залишилися без піклування батьків – особи віком до 18 років, які залишилися без піклування єдиного з батьків або

обох батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, обмеженням їх у батьківських правах, визнанням батьків безвісно відсутніми, недієздатними (обмежено дієздатними), оголошенням їх померлими, встановленням судом факту втрати особою піклування батьків, відбуванням батьками покарання в установах, виконують покарання у вигляді позбавлення волі, перебуванням у місцях тримання під вартою підозрюваних та обвинувачених у скоєнні злочинів, ухилення батьків від виховання своїх дітей або від захисту їх прав та інтересів, відмовою батьків взяти своїх дітей з освітніх організацій, медичних організацій, організацій, що надають соціальні послуги, а також у разі, якщо єдиний батько або обидва батьки невідомі, в інших випадках визнання дітей, що залишилися без піклування батьків у встановленому законом порядку [8].

З погляду соціальної роботи, психології, найважчою формою соціального сирітства є безпритульність (бездоглядність), яка обумовлена «прихованим» соціальним сирітством, фактичним невиконанням батьками своїх обов'язків та залишенням дитиною сім'ї.

Бездоглядність (безпритульність) – соціальний феномен, основною характеристикою якого є відсутність у дитини сім'ї або державного піклування, нагляду та контролю, що забезпечують наявність реальних можливостей для його нормального фізичного, інтелектуального, духовно-морального виховання [10].

Явище соціального сирітства безпосередньо пов'язане із соціальним неблагополуччям сім'ї – комплексом соціальних обставин, що склалися в сім'ї, наслідком яких є створення чи можливість створення діями чи бездіяльністю батьків (або інших законних представників) обстановки, що становить загрозу життю чи здоров'ю дітей або що перешкоджає їх нормальному вихованню та розвитку, та (або) втрати дітьми батьківського піклування [57].

1.2 Діти-сироти і діти, що залишилися без батьківського піклування, як об'єкт соціальної політики держави

В кожній країні світу існує певна кількість дітей, які стали сиротами або залишилися без батьківського піклування. Це може статися з різних причин: внаслідок природної катастрофи, хвороби, насильства в родині, війни або через інші обставини. Такі діти потребують особливої уваги та допомоги з боку держави та суспільства.

Діти-сироти та діти, що залишилися без батьківського піклування, є об'єктом соціальної політики держави, яка повинна забезпечити їм захист, підтримку та допомогу у здобутті освіти, здоров'я та соціалізації. Відповідальність за цих дітей несе суспільство в цілому, а не тільки їх біологічні батьки [38].

Забезпечення дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, особливо важливо з точки зору їхнього здоров'я, освіти та соціальної адаптації. Держава повинна забезпечити їм доступ до медичної допомоги та універсальної освіти, щоб забезпечити їхній розвиток та нормальний стан здоров'я. Крім того, вони повинні мати можливість знаходитись в стабільному соціальному середовищі, що сприятиме їхньому розвитку та адаптації до життя у суспільстві.

Основні заходи соціальної політики для дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, полягають у створенні спеціальних закладів, де їх можна буде підтримати та надати необхідну допомогу.

Один з основних способів допомоги дітям-сиротам та дітям, що залишилися без батьківського піклування, – це розміщення їх у дитячих будинках. Такі заклади повинні забезпечувати їм стандартний набір послуг, включаючи харчування, одяг, медичний догляд та освіту. У дитячих будинках також повинна бути створена дружня та безпечна атмосфера, що допоможе дітям у здобутті навичок соціалізації та комунікації [11].

Однак, розміщення дітей у дитячих будинках не є оптимальним варіантом, оскільки це може викликати у них відчуття віддаленості та відчуження від

суспільства. Тому держава також повинна стимулювати усиновлення та прийом дітей в сім'ї. Для цього, вона повинна забезпечувати правову та фінансову підтримку тим, хто бажає усиновити дитину. Також повинна бути створена система супроводу та підтримки для таких сімей, щоб забезпечити успішне прийняття та соціальну адаптацію дитини.

Окрім того, держава повинна забезпечувати охорону прав дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування. Вони мають право на нормальне життя, освіту, здоров'я та безпеку. Тому держава повинна розробити законодавство, що гарантуватиме захист їхніх прав та інтересів. Також повинні бути створені механізми контролю за дотриманням прав та забезпеченням допомоги дітям-сиротам та дітям, що залишилися без батьківського піклування.

Крім того, важливим елементом соціальної політики щодо дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, є психологічна підтримка. Вони потребують допомоги у подоланні втрати батьків та соціальної адаптації. Держава повинна забезпечити доступність психологічної допомоги та розвиток програм, спрямованих на підвищення рівня психологічного благополуччя дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування [14].

Для успішної реалізації соціальної політики щодо дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, необхідна співпраця між державою, громадськістю та благодійними організаціями. Тільки взаємодія всіх цих сил може допомогти дітям знайти своє місце в суспільстві та отримати необхідну допомогу.

У заключенні, діти-сироти та діти, що залишилися без батьківського піклування, потребують спеціальної уваги та підтримки соціальної політики держави. Розміщення їх у дитячих будинках не є оптимальним варіантом, тому необхідно стимулювати усиновлення та прийом дітей в сім'ї. Держава повинна також забезпечувати охорону прав дітей та їхній розвиток. Взаємодія між державою, громадськістю та благодійними організаціями є необхідною для успішної реалізації соціальної політики щодо дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування. Психологічна підтримка є

невід'ємною складовою успішної адаптації дітей в новому середовищі. Досягнення цих цілей може забезпечити високий рівень соціальної інтеграції дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування.

Іншим важливим аспектом соціальної політики щодо дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, є забезпечення їх прав на освіту та розвиток. Діти-сироти та діти, що залишилися без батьківського піклування, мають право на безкоштовну освіту, яка повинна бути якісною та доступною. Для забезпечення розвитку дітей необхідно стимулювати їх участь у додаткових навчальних програмах та культурних заходах [45].

Загалом, соціальна політика держави щодо дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, має бути спрямована на забезпечення їх прав та інтересів, а також їхнього фізичного та психологічного благополуччя. Це може бути досягнуто за допомогою створення доступних та якісних умов перебування в дитячих будинках, стимулювання усиновлення та прийому дітей в сім'ї, забезпечення доступу до психологічної допомоги та розвитку освітніх та культурних програм для дітей. Взаємодія між державою, громадськістю та благодійними організаціями є ключовим фактором успішної реалізації соціальної політики щодо дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, і взаємодія цих суб'єктів повинна бути побудована на основі співпраці та взаємної підтримки.

Важливо зазначити, що у більшості країн світу, включаючи Україну, діти-сироти та діти, що залишилися без батьківського піклування, є однією з найвразливіших категорій населення. Тому, забезпечення їхнього захисту та добробуту повинно бути одним з пріоритетів соціальної політики країни.

Україна займається соціальною підтримкою дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, зокрема, шляхом створення спеціалізованих дитячих будинків та прийомних сімей. Проте, необхідно вдосконалювати ці механізми та забезпечувати їх ефективність. Також, важливо розвивати систему соціальних послуг для дітей-сиріт та дітей, що залишилися

без батьківського піклування, а також забезпечувати доступність освіти та медичних послуг [16].

У підсумку, діти-сироти та діти, що залишилися без батьківського піклування, мають право на дбайливе та захищене середовище для свого розвитку та успішної адаптації у суспільстві. Соціальна політика держави повинна забезпечувати захист та допомогу цій категорії дітей, зокрема, шляхом створення якісних умов їх перебування в дитячих будинках та прийомних сім'ях, забезпечувати доступність освіти та медичних послуг, а також сприяти їх соціальній інтеграції та самостійності.

Найбільш вдалим рішенням для дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, є виховання в сімейному оточенні, яке може бути забезпечене через програму прийомних сімей. Україна приділяє увагу цьому напрямку і розробляє законодавчу базу та регламентує процедуру прийому дітей до прийомних сімей. Проте, важливо враховувати, що процес прийому дитини до сім'ї повинен бути ретельно підготовлений та контрольований, щоб забезпечити дитині максимально комфортні умови перебування в новій родині.

Також, важливо забезпечувати права дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, на участь у процесах, що стосуються їх життя та добробуту. Дитина повинна мати можливість висловлювати свої побажання та думки, а їх відносини з соціальними працівниками та опікунами повинні базуватися на взаємній повазі та довірі [42].

Отже, діти-сироти та діти, що залишилися без батьківського піклування, є однією з найвразливіших категорій населення, які потребують особливої уваги та дбайливості соціальної політики держави. Необхідно забезпечувати їм ефективну підтримку та допомогу в забезпеченні їхнього права на дбайливе та захищене середовище для розвитку та успішної адаптації у суспільстві. Розробка та вдосконалення законодавства щодо захисту прав дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, має стати одним з пріоритетів державної політики.

Крім того, необхідно забезпечити розвиток програм та проектів, спрямованих на соціальну інтеграцію та самостійність дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, у суспільстві. Такі програми можуть включати навчання професійним навичкам, організацію занять художньою та спортивною діяльністю, психологічну та медичну підтримку тощо.

Важливо також забезпечити широку інформаційну кампанію щодо прав та можливостей для дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, та сприяти їх соціальній адаптації. Такі кампанії можуть бути організовані на різних рівнях, включаючи місцеві та національні ЗМІ, соціальні мережі та інші канали комунікації [54].

Необхідно розробити комплексну програму забезпечення соціальної підтримки та захисту прав дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, яка включатиме низку заходів, таких як:

- створення безпечного та комфортного середовища для дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування;
- забезпечення навчання та професійної підготовки, щоб діти мали можливість реалізувати свій потенціал;
- надання психологічної та медичної допомоги, яка допоможе дітям пройти через труднощі та важкі емоційні переживання;
- сприяння соціальній адаптації та інтеграції дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, у суспільстві.

Нарешті, забезпечення захисту прав дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, є відповідальністю кожного члена суспільства. Важливо, щоб кожен з нас підтримував дітей, що потребують допомоги, та був уважним до їхніх потреб. Ми маємо забезпечити дітям-сиротам та дітям, що залишилися без батьківського піклування, можливості належної допомоги, захисту та любові, щоб вони мали можливість вирости в сильних, незалежних та успішних дорослих.

Загалом, діти-сироти та діти, що залишилися без батьківського піклування, потребують нашої уваги та допомоги, щоб вони могли зрости в здорових,

щасливих та успішних дорослих. Важливо, щоб держава та громадськість працювали разом, щоб забезпечити їм найкращі умови життя та можливості для розвитку до свого потенціалу.

Одним з основних завдань державної соціальної політики є забезпечення належної допомоги та захисту дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Для досягнення цього мети держава розробляє та реалізує різноманітні програми та проекти, які спрямовані на підтримку дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування.

Однією з найважливіших програм є програма усиновлення та опіки. Усиновлення – це процес, коли людина приймає на себе всі права та обов'язки стосовно дитини, яка є дитиною-сиротою або дитиною, яка залишилася без батьківського піклування. При цьому, дитина отримує повноцінну сім'ю, де її люблять та піклуються про неї [41].

Опіка – це процес, коли доросла людина приймає на себе догляд за дитиною, яка є дитиною-сиротою або дитиною, яка залишилася без батьківського піклування, але при цьому зберігається батьківський правовий статус батьків. Опікун забезпечує дитині всі необхідні умови для життя та розвитку.

Окрім того, держава реалізує різноманітні проекти, які спрямовані на соціальну та психологічну підтримку дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Це можуть бути програми підтримки у навчанні, проекти з організації дозвілля, культурно-масові заходи, які сприяють підвищенню самооцінки та самоповаги.

Окрім того, держава розробляє та реалізує різноманітні програми та проекти з метою забезпечення належних умов для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, які не можуть бути усиновлені або опіковані. Ці діти мають право на належний догляд та проживання в інтернатному закладі [42].

Одним з ключових завдань держави є створення умов для соціальної адаптації дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Це

означає, що держава повинна забезпечити належний рівень навчання, розвитку, забезпечення працевлаштування та житла для цих дітей.

Проте, не завжди усиновлення або опіка є найкращим варіантом для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Часто ці діти потребують індивідуального підходу та психологічної підтримки, а також допомоги в соціальній адаптації.

З цією метою держава повинна розвивати систему соціального захисту та підтримки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, яка б забезпечувала їм належну допомогу та захист. Важливою складовою цієї системи є забезпечення доступу до якісної медичної допомоги, соціальних послуг та належного рівня життя [16].

Усі діти мають право на належне дитинство та забезпечення належних умов для життя та розвитку. Держава повинна бути забезпечити захист та допомогу дітям-сиротам та дітям які залишилися без батьківського піклування, з метою забезпечення їм належних умов для життя та розвитку, навчання та соціальної адаптації. Для цього потрібна системна робота держави, спрямована на підтримку цих дітей, а також на попередження ситуацій, коли діти стають сиротами.

Окрім того, громадськість також відіграє важливу роль у підтримці дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Вона може допомагати у зборі коштів на благодійні акції, розвивати проекти для надання допомоги цим дітям та залучати увагу громадськості до проблем, з якими зіткнулися ці діти. Важливо зрозуміти, що допомога цим дітям – це не тільки відповідальність держави, але й кожного з нас. Україна має розвинену систему соціальної підтримки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Однак, зробленої роботи недостатньо, і є потреба в посиленні заходів з метою покращення умов для життя та розвитку дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Потрібно розвивати систему соціальної адаптації та психологічної підтримки для дітей, забезпечувати їм

якісну медичну допомогу та соціальні послуги, а також розвивати проекти, спрямовані на залучення громадськості до підтримки цих дітей [32].

Україна має потенціал для того, щоб стати прикладом для інших країн у розвитку системи соціальної підтримки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Проте, для цього потрібна більша увага держави до цієї проблеми та посилення співпраці з громадськістю у цьому напрямку.

Загалом, діти-сироти та діти, які залишилися без батьківського піклування, потребують особливої уваги та підтримки з боку держави та громадськості. Важливо не лише забезпечувати їм належні умови для життя та розвитку, але й попереджувати ситуації, коли діти стають сиротами. Для цього потрібна системна робота у напрямку підтримки дітей та залучення громадськості до цієї проблеми. Кожен з нас може допомогти цим дітям, будь-то благодійним внеском, волонтерською роботою або просто уважністю та підтримкою. Таким чином, спільними зусиллями можна допомогти створити краще майбутнє для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування [8].

Крім того, потрібно пам'ятати, що більшість дітей, які потрапляють у таку складну життєву ситуацію, виростають і стають самодостатніми дорослими, які можуть стати внеском у суспільство. Тому важливо забезпечити їм належні умови для навчання та професійного розвитку, щоб вони мали можливість реалізувати свій потенціал та стати часткою активної громади.

Отже, діти-сироти та діти, які залишилися без батьківського піклування, потребують особливої уваги та підтримки з боку держави та громадськості. Необхідно розвивати систему соціальної підтримки дітей, а також залучати громадськість до роботи з цією проблемою. Крім того, важливо пам'ятати, що кожен з нас може допомогти цим дітям своїми можливостями та зусиллями. Нам варто пам'ятати про дитячі права та зробити все можливе, щоб забезпечити кожній дитині належні умови для щасливого дитинства та повноцінного життя.

1.3. Державна політика в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні

Соціальне сирітство – це стан, коли дитина залишається без батьківського піклування з різних причин, включаючи смерть батьків, позбавлення їх батьківських прав, невідомий батько або мати, а також ті, що були залишені батьками. В Україні проблема соціального сирітства вже давно є однією з найважливіших проблем, яка потребує уваги держави [29].

Держава в Україні відповідає за створення умов, необхідних для попередження соціального сирітства та забезпечення дітей, які опинилися в такій ситуації, належним доглядом та підтримкою. Нижче розглянемо державну політику в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні та її основні напрямки.

Основні напрямки державної політики в сфері запобігання соціальному сирітству:

1. Соціальна підтримка сімей. Держава надає матеріальну та соціальну підтримку сім'ям, що перебувають у складних життєвих обставинах, аби забезпечити належні умови для дітей. До таких заходів належать виплати допомоги на дітей, допомога при народженні дитини, знижки на комунальні послуги, та інші.
2. Розвиток системи запобігання соціального сирітства. Держава розробляє та здійснює заходи з розвитку системи запобігання соціального сирітства, в тому числі розробляє та впроваджує соціальні послуги та програми, що покликані допомогти сім'ям та дітям в складних життєвих обставинах.
3. Розвиток системи опіки та піклування. Держава забезпечує дітям, які залишилися без батьківського піклування, належний догляд та підтримку в установах соціального захисту, а також розвиває систему опіки та піклування над дітьми, що перебувають в складних життєвих обставинах.
4. Розвиток альтернативних форм догляду. Держава сприяє розвитку альтернативних форм догляду, таких як прийомна сім'я, які дозволяють

дітям зберегти родинні зв'язки та отримати належний догляд та підтримку [19].

5. Захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківських прав. Держава забезпечує захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківських прав, включаючи право на належний догляд та підтримку, право на освіту, право на медичну допомогу, а також право на участь у прийомній сім'ї.
6. Сприяння реінтеграції дітей до родини. Держава сприяє реінтеграції дітей, які перебувають у виховних установах, до родини або прийомній сім'ї, забезпечуючи належну підтримку та соціальну адаптацію.

Україна активно працює над запобіганням соціального сирітства та забезпеченням дітей, які опинилися в такій ситуації, належним доглядом та підтримкою. Держава розробляє та здійснює заходи з розвитку системи запобігання соціального сирітства, підтримки сімей та розвитку альтернативних форм догляду. Важливо продовжувати працювати ще детальніше над забезпеченням захисту прав дітей-сиріт та розвитком системи опіки та піклування. Необхідно забезпечити належні умови для дітей, які знаходяться у виховних установах, забезпечивши доступ до якісної освіти та медичної допомоги. Для цього потрібно залучати вихователів та медичних працівників з високою кваліфікацією, а також забезпечити належні умови для проживання дітей [20].

Окрім того, важливо сприяти реінтеграції дітей до родини або прийомній сім'ї, де вони матимуть можливість вирости в родинному оточенні. Для цього необхідно надавати родинам допомогу та підтримку в розв'язанні соціальних проблем, які привели до ситуації соціального сирітства.

Забезпечення захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківських прав, є важливим завданням держави. Для цього необхідно забезпечити доступ до правосуддя та здійснювати контроль за діяльністю установ, де перебувають діти. Отже, державна політика в сфері запобігання соціального сирітства в Україні включає в себе комплекс заходів з розвитку системи запобігання соціального сирітства, підтримки сімей та розвитку альтернативних форм

догляду. Для забезпечення належного догляду та підтримки дітей-сиріт необхідно забезпечити доступ до якісної освіти та медичної допомоги, а також сприяти реінтеграції дітей до родини або прийомній сім'ї. Забезпечення захисту прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківських прав, є також важливою складовою державної політики. Це можна забезпечити через доступ до правосуддя та контроль за діяльністю установ, де перебувають діти [25].

Одним з головних завдань держави є попередження соціального сирітства шляхом підтримки родин та забезпечення доступу до належних умов життя для всіх дітей. Для цього необхідно розвивати програми соціальної підтримки сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, та забезпечувати доступну та якісну медичну допомогу та освіту. Важливо також розвивати альтернативні форми догляду, такі як прийомна сім'я та опіка, які дозволяють дітям мати родину та отримувати належну догляд та підтримку. Для цього необхідно залучати більше сімей до програм прийомного батьківства та забезпечувати належні умови для опіки та піклування над дітьми, які перебувають під опікою.

Держава також повинна забезпечувати належний рівень фінансування системи опіки та піклування над дітьми, а також забезпечувати відповідний рівень кваліфікації працівників установ, які забезпечують догляд за дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківських прав. Узагальнюючи, державна політика в сфері запобігання соціального сирітства в Україні повинна орієнтуватися на підтримку родин та забезпечення доступу до якісної освіти та медичної допомоги для всіх дітей. Необхідно також розвивати альтернативні форми догляду, з окремим акцентом на прийомну сім'ю та опіку. Для цього необхідно залучати більше сімей до програм прийомного батьківства, забезпечувати належні умови для опіки та піклування над дітьми, які перебувають під опікою, а також забезпечувати належний рівень фінансування цієї системи [16].

Також важливо звернути увагу на попередження відхилень у поведінці та проблем, які можуть призвести до соціального сирітства, таких як наркоманія, алкоголізм, насильство в родині тощо. Для цього необхідно забезпечити доступ

до соціальних та медичних служб для всіх груп населення та проводити профілактичну роботу серед молоді.

Загалом, державна політика в сфері запобігання соціального сирітства є дуже важливою для забезпечення належних умов життя та захисту прав дітей. Це вимагає не лише належного фінансування та розвитку системи опіки та піклування над дітьми, але й залучення суспільства до роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківських прав. Тільки спільними зусиллями держави, громадських організацій та всього суспільства можна досягти успіху у боротьбі з соціальним сирітством та забезпечити дітям належні умови життя та майбутнє [17].

Уряд повинен стимулювати залучення більше сімей до програми прийомного батьківства, надавати їм належну підтримку та захист прав. Крім того, важливо розвивати систему опіки та піклування над дітьми, які перебувають під опікою. Це означає забезпечення належних умов життя, доступ до освіти та медичної допомоги, а також розвиток програм підтримки для опікунів.

Окрім цього, необхідно розвивати соціальні та медичні служби, які зможуть допомогти дітям, які опинилися в складних життєвих ситуаціях та попередити ризик соціального сирітства. Для цього слід залучати більше фахівців та розвивати необхідні програми та проекти. Крім державних зусиль, важливо залучати громадські організації та волонтерів до допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківських прав. Це може бути різноманітна допомога - від матеріальної до психологічної та соціальної підтримки. Громадські організації можуть розвивати проекти для дітей та молоді, проводити тренінги та семінари з питань захисту прав дітей та профілактики соціального сирітства [25].

Україна має певний прогрес у розвитку системи опіки та піклування над дітьми, але проблеми все ще залишаються. Необхідно продовжувати звертати увагу на це питання та вживати додаткових заходів для запобігання соціального сирітства. Це допоможе забезпечити кращі умови життя для дітей та підвищити

рівень благополуччя. Крім того, важливо проводити інформаційну роботу серед населення щодо проблем соціального сирітства та важливості допомоги дітям, які опинилися в складних життєвих обставинах. Суспільство повинно розуміти, що кожна дитина має право на щасливе дитинство та належну підтримку.

Також необхідно вдосконалювати систему соціального захисту дітей та сімей, які знаходяться в складних життєвих обставинах. Доцільно забезпечити соціальну підтримку сімей з низьким рівнем доходу, яка може допомогти зменшити ризик соціального сирітства. Також важливо забезпечити належний рівень життя для дітей, які опинилися під опікою, та розвивати програми допомоги опікунам.

Україна також повинна вдосконалювати свою законодавчу базу щодо захисту прав дітей та запобігання соціального сирітства. Доцільно забезпечити належний контроль за дотриманням прав дітей та вживати необхідних заходів щодо покарання осіб, які порушують права дітей. Загалом, державна політика в сфері запобігання соціального сирітства в Україні є важливим напрямком розвитку. Для цього необхідно залучати більше ресурсів, забезпечувати належну підтримку для дітей та сімей, які знаходяться в складних життєвих обставинах, розвивати програми підтримки для опікунів та залучати громадськість до допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківських прав. Це допоможе зменшити ризик соціального сирітства та забезпечити належні [35].

умови для розвитку кожної дитини в Україні. Крім того, необхідно вдосконалювати законодавство та контролювати дотримання прав дітей для запобігання порушення їх прав.

На сьогоднішній день, українська влада продовжує працювати над поліпшенням умов життя дітей та запобігання соціального сирітства. У 2020 році, було затверджено національну стратегію захисту прав дітей на період до 2026 року, в рамках якої передбачені заходи щодо запобігання соціального сирітства, забезпечення належних умов для дітей з особливими потребами та розвитку системи опіки та піклування за дітьми [38].

Крім того, з 2019 року в Україні діє програма державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми, яка дозволяє зменшити ризик соціального сирітства та забезпечити дітям належні умови для розвитку. Ця програма передбачає надання фінансової допомоги сім'ям з дітьми до 18 років, які мають низький рівень доходів. Також уряд України розробляє та впроваджує програми допомоги дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківських прав. Наприклад, програма "Сім'я на заміну" допомагає забезпечити дітям, які перебувають в інтернатах, належні умови для життя в замісній сім'ї [42].

Отже, державна політика в сфері запобігання соціального сирітства в Україні є важливим напрямком розвитку. Для досягнення цієї мети необхідно залучати більше ресурсів, підтримувати дітей та їх сім'ї, удосконалювати законодавство та контролювати його дотримання, розвивати систему опіки та піклування за дітьми та забезпечувати належні умови для їх розвитку та соціальної адаптації. Тільки в такий спосіб можна зменшити кількість дітей, які опиняються у стані соціального сирітства та забезпечити кожній дитині українського суспільства належні умови для розвитку та щасливого дитинства.

Завдяки праці української влади та активної громадської підтримки було досягнуто певних успіхів у запобіганні соціального сирітства в Україні. Проте, ще багато потрібно зробити для досягнення повного запобігання соціального сирітства та забезпечення належних умов для дітей в Україні. Кожна дитина заслуговує на належні умови для розвитку, тому є важливим завданням української влади та громадськості в цілому забезпечити ці умови та захистити права дітей. Тільки таким чином можна побудувати сильне та процвітаюче суспільство з майбутнім, у якому кожна дитина зможе розвиватися та досягти свого повного потенціалу [32].

Важливим етапом у розв'язанні проблем соціального сирітства є створення належних умов для розвитку дітей, які опинилися без батьківського піклування. Одним із таких умов є належна якість освіти. Українська влада звертає особливу увагу на розвиток системи освіти та підвищення її якості для всіх дітей, зокрема для соціально незахищених.

Для покращення освітніх умов для соціально незахищених дітей в Україні діє програма «Соціальні послуги», у рамках якої забезпечуються наступні освітні послуги:

- виховання та навчання в дитячих будинках;
- навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, які забезпечують соціально незахищених дітей безкоштовною освітою;
- навчання в інтернатах для дітей з особливими потребами.

Крім того, в Україні діють спеціалізовані освітні заклади для соціально незахищених дітей, які забезпечують належну підготовку та розвиток цільових груп дітей. Також в Україні відбувається активна реформа системи освіти, яка має на меті забезпечення якісної та доступної освіти для всіх дітей, в тому числі для соціально незахищених. Однак, окрім освіти, існують інші аспекти, які потребують уваги української влади та громадськості в цілому. Наприклад, питання забезпечення соціального житла для соціально незахищених дітей та їх родин, забезпечення медичної допомоги та психологічної підтримки. Також потребують уваги питання підтримки дітей, які опинилися під опікою та опікунським наглядом, а також дітей, які живуть у складних родинах. Для забезпечення підтримки цих дітей діє цілий ряд програм та проектів [34].

Наприклад, у 2020 році в Україні стартував проект «Дім для дитини», який передбачає будівництво та реконструкцію дитячих будинків за сучасними стандартами. Проект має на меті створення належних умов для розвитку дітей, які опинилися без батьківського піклування. Також проект передбачає надання фахівців, які забезпечують дітям психологічну та медичну підтримку.

У 2021 році українська влада затвердила Концепцію розвитку системи соціального захисту дітей на період до 2026 року. Концепція має на меті розвиток системи соціального захисту дітей, зокрема тих, які опинилися без батьківського піклування, через забезпечення належного житла, освіти, медичної допомоги, соціальної та психологічної підтримки. Окрім того, в Україні діють різні благодійні організації та фонди, які займаються підтримкою соціально незахищених дітей. Наприклад, фонд "Карітас України" забезпечує дітей та

молодь із соціально незахищених верств належною соціально-педагогічною, медичною, правовою та психологічною підтримкою. Також діє благодійний фонд "Серце до серця", який забезпечує соціально незахищених дітей необхідними речами, освітою та медичною допомогою. Проте, не зважаючи на розроблені програми та проекти, питання соціального сирітства залишається актуальним в Україні. Однією з головних проблем є відсутність державної системи допомоги молодим людям після виходу з дитячого будинку. Більшість з них залишають дитячий будинок у віці 18 років і не мають необхідних навичок та засобів для самостійного життя [37].

Також необхідно звернути увагу на питання запобігання соціальному сирітству. Зокрема, необхідно підтримувати родини, які потрапляють у складні життєві обставини та надавати їм необхідну психологічну та матеріальну допомогу. Також необхідно розвивати мережу центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, де родинам та дітям надається комплексна допомога.

Отже, державна політика в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні має багато аспектів та включає в себе розвиток системи соціального захисту дітей, створення умов для розвитку та самореалізації кожної дитини, підтримку дітей, які опинилися під опікою та опікунським наглядом, а також розвиток мережі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Вирішення проблем соціального сирітства потребує комплексного підходу та співпраці держави, громадських організацій та благодійних фондів. Окрім того, в Україні діють різні благодійні організації та фонди, які займаються підтримкою соціально незахищених дітей. Наприклад, фонд "Карітас України" забезпечує дітей та молодь із соціально незахищених верств належною соціально-педагогічною, медичною, правовою та психологічною підтримкою. Також діє благодійний фонд «Серце до серця», який забезпечує соціально незахищених дітей необхідними речами, освітою та медичною допомогою [43].

Проте, не зважаючи на розроблені програми та проекти, питання соціального сирітства залишається актуальним в Україні. Однією з головних проблем є відсутність державної системи допомоги молодим людям після виходу

з дитячого будинку. Більшість з них залишають дитячий будинок у віці 18 років і не мають необхідних навичок та засобів для самостійного життя.

Також необхідно звернути увагу на питання запобігання соціальному сирітству. Зокрема, необхідно підтримувати родини, які потрапляють у складні життєві обставини та надавати їм необхідну психологічну та матеріальну допомогу. Також необхідно розвивати мережу центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, де родинам та дітям надається комплексна допомога.

Отже, державна політика в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні має багато аспектів та включає в себе розвиток системи соціального захисту дітей, створення умов для розвитку та самореалізації кожної дитини, підтримку дітей, які опинилися під опікою та опікунським наглядом, а також розвиток мережі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Вирішення проблем соціального сирітства потребує комплексного підходу та співпраці держави, громадських організацій та благодійних фондів. Крім того, важливо звернути увагу на освітній аспект питання. Діти, які перебували в дитячих будинках, мають часто недостатній рівень освіти та навичок, необхідних для самостійного життя. Тому необхідно забезпечити їм можливість отримати якісну освіту та професійну підготовку, щоб вони могли знайти роботу та стати самодостатніми.

Нарешті, важливо зазначити, що питання соціального сирітства вимагає не тільки державної підтримки, але й участі громадськості та волонтерів. Різноманітні благодійні фонди, які допомагають дітям-сиротам, можуть стати важливим доповненням державних програм. Громадські організації та волонтери можуть надавати дітям психологічну підтримку, взяти їх на вихідні або святкові заходи, організувати різноманітні заходи та програми, які допоможуть дітям знайти нових друзів та підтримати їх у житті [40].

Отже, державна політика в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні має комплексний характер та включає в себе створення умов для розвитку та самореалізації дітей, соціальний захист дітей-сиріт, освіту та професійну підготовку, розвиток мережі соціальних служб та співпрацю з громадськістю. Це важливе завдання, яке потребує уваги та підтримки не лише

держави, але й громадськості в цілому. Тільки разом ми зможемо створити нашим дітям краще майбутнє.

Україна зобов'язана діяти відповідно до міжнародних договорів та стандартів, в яких зазначені права дітей. Зокрема, Конвенція ООН про права дитини закріплює право кожної дитини на родину, нахил до неї, а також право на особливий захист від будь-якого вигнання з батьківського дому. Україна приєдналася до цієї Конвенції у 1991 році [48].

Крім того, у 2013 році Україна приєдналася до Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства. Ця Конвенція містить важливі положення про захист дітей від сексуальної експлуатації та насильства, зокрема, про надання допомоги та захисту дітей-жертв, про превенцію та боротьбу з торгівлею дітьми. Національні закони та програми, що регулюють питання соціального сирітства, базуються на міжнародних стандартах та договорах. Одним з головних законодавчих актів є Закон України "Про охорону дитинства", який визначає загальні принципи охорони прав дитини в Україні та регулює взаємини між батьками та дітьми, а також інші питання, пов'язані з дітьми [50].

Програми, які діють в Україні в галузі соціального сирітства, включають в себе створення умов для розвитку та самореалізації дітей, соціальний захист дітей-сиріт, освіти та професійну підготовку, розвиток мережі соціальних служб та співпрацю з громадськістю. Україна має багато різних програм, які забезпечують допомогу дітям-сиротам, таких як соціальні послуги, програми на забезпечення житла, медичної допомоги, професійної підготовки та навчання.

Однією з ключових програм в Україні є Програма реформування системи управління у сфері соціального захисту дітей та підтримки сім'ї "Дитина в сім'ї", яка започаткована в 2018 році. Метою програми є забезпечення можливості кожній дитині вирости в сім'ї, яка забезпечить її фізичний, психічний та соціальний розвиток. Програма передбачає створення нової моделі установ соціального захисту дітей, яка має бути більш орієнтована на розвиток та

підтримку сім'ї, забезпечення якості та безпеки послуг, а також забезпечення інтеграції дітей в суспільство.

Окрім програми «Дитина в сім'ї», існують інші програми та ініціативи, які забезпечують допомогу дітям-сиротам та дітям, які перебувають в складних життєвих обставинах. Наприклад, програма "Відкриті серця" передбачає залучення волонтерів для надання допомоги та підтримки дітям у соціальних установах, а програма «Родинний захист» забезпечує сім'ям, які виховують дітей-сиріт, фінансову та соціальну підтримку. Однак, незважаючи на наявність законодавчої бази та програм, в галузі соціального сирітства в Україні залишається низка проблем. До таких проблем можна віднести недостатнє фінансування, низьку якість послуг, недостатнє сприйняття громадськістю проблеми соціального сирітства та неефективність управління системою соціального захисту дітей [22].

Однією з найбільших проблем є недостатнє фінансування. На жаль, багато програм та ініціатив не отримують достатнього фінансування, що обмежує їхню ефективність та можливість надання якісних послуг. Крім того, у багатьох установах соціального захисту дітей недостатньо кваліфікованого персоналу, а це може впливати на якість послуг. Іншою проблемою є низька якість послуг. Багато соціальних установ не забезпечують достатнього рівня життя для дітей, які в них перебувають, а також не надають достатньої кількості послуг, таких як медична допомога, професійна підготовка та навчання. Це може призвести до погіршення фізичного та психічного здоров'я дітей, а також обмежувати їх можливості для майбутнього.

Третьою проблемою є недостатня увага громадськості до проблеми соціального сирітства. Часто діти-сироти стають непомітними для суспільства та не отримують необхідної підтримки. Важливо, щоб громадськість була більш свідомою про проблему соціального сирітства та долучалась до програм та ініціатив, які забезпечують допомогу дітям. Нарешті, ще однією з проблем є неефективність управління системою соціального захисту дітей. Багато програм та ініціатив не мають достатнього планування та координації, що може

призводити до дублювання зусиль та також до неефективного використання ресурсів. Необхідно забезпечити ефективне управління та координацію всіх програм та ініціатив, що забезпечують підтримку дітей-сиріт [35].

За останні роки Державна політика в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні почала активно розвиватись. Уряд вживає різноманітних заходів для забезпечення дітей-сиріт належною опікою та підтримкою. Зокрема, було створено мережу соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, які займаються запобіганням соціального сирітства та забезпеченням підтримки дітей у складних життєвих ситуаціях. Також урядом була прийнята Національна стратегія забезпечення прав дитини на період до 2026 року, яка містить комплексні заходи з підтримки та захисту дітей-сиріт. У рамках стратегії забезпечується підвищення якості соціальних послуг, розвиток системи опіки та підтримки, підвищення кваліфікації персоналу установ соціального захисту дітей, розвиток системи прийомної сім'ї та інші заходи.

Крім того, в Україні діє законодавство, яке забезпечує права дітей-сиріт та їх соціальну захищеність. Наприклад, Закон України "Про опіку та піклування" регулює взаємини між опікунами та піклувальниками та дітьми, які потребують опіки та піклування. Також діє Закон України "Про соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування", який забезпечує права та інтереси дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та визначає порядок надання їм соціальної допомоги [18].

Уряд України також співпрацює з міжнародними організаціями та донорськими країнами, щоб забезпечити додаткову підтримку дітей-сиріт та допомогу в розвитку системи соціального захисту дітей. Наприклад, програма Європейського Союзу "Діалог з Україною" надає фінансову та технічну підтримку проектам з підтримки дітей-сиріт та їх інтеграції у суспільство.

Загалом, Державна політика в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні має декілька напрямків та забезпечується комплексним підходом. Це забезпечує зниження кількості дітей-сиріт та забезпечення їх належної опіки та підтримки. Однак, існують проблеми з ефективним використанням ресурсів та

координацією всіх програм та ініціатив. Для подальшого розвитку системи соціальної захисту дітей необхідно забезпечити постійну увагу до проблем соціального сирітства та забезпечити ефективну роботу усіх зацікавлених сторін.

Крім того, важливо звернути увагу на проблему інституційного планування дітей, коли діти-сироти перебувають у дитячих будинках та інших установах довгі роки, не маючи можливості отримати якісну освіту та підготовку до самостійного життя. Уряд повинен забезпечити розвиток альтернативних форм дитячого піклування, таких як прийомні сім'ї, дитячі селища та інші форми, які дозволяють дітям-сиротам зберегти родинні зв'язки та отримати належну освіту та підготовку до самостійного життя[11].

Також необхідно забезпечити доступність медичної допомоги для дітей-сиріт та забезпечити їхнє фізичне та психічне здоров'я. Уряд повинен забезпечити фінансування та розвиток програм з підтримки здоров'я дітей-сиріт, а також сприяти доступності медичної допомоги та лікування. У цілому, забезпечення належного піклування та підтримки дітей-сиріт є складною та багатогранною проблемою, яка вимагає комплексного підходу та постійної уваги з боку уряду та громадськості. Необхідно забезпечити координацію та ефективне використання ресурсів, розвивати альтернативні форми дитячого піклування, сприяти отриманню дітьми належної освіти та підготовки до самостійного життя, а також забезпечувати їхнє фізичне та психічне здоров'я. Тільки таким чином можна досягти зменшення кількості дітей-сиріт та забезпечити їм належну опіку та підтримку для подальшого розвитку та інтеграції в суспільство.

Окрім державної політики, також важливо залучати до проблеми соціального сирітства громадськість, активізувати роботу волонтерських та благодійних організацій у цій сфері. Такі організації можуть надавати допомогу у різних аспектах: від забезпечення тимчасового житла та харчування до організації занять та розваг для дітей-сиріт. Крім того, вони можуть працювати на підвищення уважності громадськості до проблеми соціального сирітства та мобілізувати громадські ресурси для її розв'язання [1].

Загалом, соціальне сирітство є серйозною соціальною проблемою, яка потребує комплексних заходів з боку держави та громадськості. Державна політика в цій сфері повинна спрямовуватися на забезпечення належної опіки та підтримки дітей-сиріт, розвиток альтернативних форм дитячого піклування, підвищення якості освіти та забезпечення доступності медичної допомоги. Разом з тим, важливо залучати до розв'язання проблеми соціального сирітства громадськість та активізувати роботу волонтерських та благодійних організацій у цій сфері. Тільки комплексний та системний підхід дозволить досягти зменшення кількості дітей-сиріт та забезпечити їм належну опіку та підтримку.

Проте, необхідно зазначити, що багато із цих заходів потребують значних фінансових та інших ресурсів. Однак, зниження кількості соціальних сиріт та забезпечення їм належної опіки та підтримки є не тільки моральною обов'язковістю, але й економічно доцільним. Діти-сироти, які не отримують достатньої допомоги та підтримки, стають уразливими учасниками суспільства, що може призвести до негативних наслідків як для самих дітей, так і для суспільства в цілому [16].

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА В УКРАЇНІ

2.1 Підстави та порядок встановлення опіки та піклування над дітьми, що позбавлені батьківського піклування

Опіка та піклування є важливими правовими інститутами, які забезпечують захист та добробут неповнолітніх, які з різних причин позбавлені батьківського піклування. Це може бути внаслідок батьківської недбалості, насильства, розлучення, смерті батьків або інших обставин. Підстави та порядок встановлення опіки та піклування над такими дітьми регулюються законодавством та вимагають дотримання визначених процедур та правил.

Підстави для встановлення опіки та піклування над дітьми можуть бути різноманітними. Вони можуть включати факт позбавлення батьківських прав батьків або обмеження їх батьківських прав в судовому порядку, визнання батьків недієздатними або обмежено дієздатними внаслідок психічного розладу або інших причин, засудження батьків за злочини проти дитинства, відсутність батьків без відома місцезнаходження протягом певного періоду часу, відмова батьків від виконання своїх батьківських обов'язків, та інші [18].

Порядок встановлення опіки та піклування над дітьми, що позбавлені батьківського піклування, зазвичай передбачає судовий процес, де вирішується питання про призначення опікуна або піклувальника. Законодавство в різних країнах може встановлювати різні процедури та вимоги для встановлення опіки та піклування, але загальний порядок може включати такі етапи:

1. Подання заяви про встановлення опіки або піклування: Заява може бути подана батьками, іншими родичами, опікуном або піклувальником, а також відповідними органами держави, які мають право на це відповідно до закону. Заява може містити інформацію про дитину, батьківські права та причини, що обґрунтовують встановлення опіки або піклування.

2. Проведення розслідування: Суд або компетентні органи можуть проводити розслідування для встановлення фактів і обставин, пов'язаних з підставами для встановлення опіки або піклування. Це може включати відвідування місця проживання дитини, проведення інтерв'ю з батьками, дітьми, свідками, а також оцінку стану та добробуту дитини.
3. Вирішення питання про опіка або піклування в суді: Суд розглядає заяву та розслідування і приймає рішення про встановлення опіки або піклування. Рішення може бути прийняте з урахуванням інтересів дитини, забезпечення її добробуту, безпеки та розвитку, а також забезпечення прав батьків. Опікун або піклувальник може бути призначений на підставі рішення суду.
4. Здійснення опіки або піклування: Опікун або піклувальник має виконувати свої обов'язки відповідно до призначення, враховуючи інтереси та потреби дитини. Це може включати забезпечення фізичного, емоційного, соціального, освітнього та медичного добробуту дитини, представлення її інтересів в суді, укладання угод та рішень щодо дитини, які відповідають її інтересам, сприяння взаємодії з батьками та іншими родичами в межах встановлених обмежень та виконання інших обов'язків, передбачених законом та рішенням суду.
5. Контроль та звітність: Опікун або піклувальник може підлягати контролю та звітності перед судом, соціальними службами та іншими відповідними органами. Це може включати представлення звітів про стан дитини, виконання обов'язків опікуна або піклувальника, а також може включати перевірку дотримання закону та рішення суду.
6. Зміна або припинення опіки або піклування: Встановлення опіки або піклування може бути змінено або припинено на підставі рішення суду або інших відповідних органів. Зокрема, батьки або інші родичі можуть звернутися до суду з проханням про зміну умов опіки або піклування, якщо змінилися обставини, що були підставою для її встановлення.

7. **Захист прав дитини:** У всьому процесі встановлення опіки або піклування, головним чином, забезпечується захист прав та інтересів дитини. Суд або інші відповідні органи мають враховувати добробут, безпеку, розвиток та інтереси дитини під час вирішення питань про опіку або піклування.
5. **Взаємодія з батьками та родичами:** У встановленні опіки або піклування також важлива взаємодія з батьками та іншими родичами дитини. Опікун або піклувальник має сприяти взаємодії дитини з батьками та іншими родичами, якщо це відповідає інтересам та безпеці дитини. Проте, така взаємодія може бути обмежена або виключена, якщо є підстави вважати, що це може загрожувати добробуту та безпеці дитини.
9. **Відповідальність опікуна або піклувальника:** Опікун або піклувальник мають нести відповідальність за дії та рішення, пов'язані з опікою або піклуванням. Вони повинні виконувати свої обов'язки відповідно до закону та рішень суду, дотримуватися принципів добробуту та інтересів дитини, а також забезпечувати контроль та звітність перед відповідними органами.
10. **Порядок звернення до суду:** Звернення до суду є одним з можливих шляхів встановлення опіки або піклування над дітьми, що позбавлені батьківського піклування. Воно може бути здійснене батьками, іншими родичами, органами опіки та піклування, а також іншими заінтересованими особами. Суд розглядає справу на підставі заяви про встановлення опіки або піклування та здійснює відповідні процедури, зокрема встановлює фактичні обставини, вислуховує сторони, враховує докази та приймає рішення відповідно до закону.
11. **Виконання рішення суду:** Рішення суду щодо встановлення опіки або піклування має бути виконане всіма заінтересованими особами, включаючи батьків, опікунів, піклувальників та інші особи, які забезпечують добробут та безпеку дитини. Виконання рішення суду може включати передачу опіки або піклування відповідній особі, виконання умов, встановлених судом, забезпечення доступу до дитини батькам чи

іншим родичам, а також виконання інших вимог, встановлених судом з метою забезпечення добробуту та безпеки дитини.

12. Зміна чи припинення опіки або піклування: У випадках, коли обставини змінюються, опіку або піклування може бути змінено або припинено. Це може статися за рішенням суду або інших компетентних органів, які забезпечують опіку або піклування. Наприклад, якщо батьки відновлюють свою здатність виконувати батьківські обов'язки, опіка може бути припинена. Або, якщо виявляється, що опіка або піклування не відповідає інтересам дитини, можуть бути внесені зміни в рішення щодо опіки або піклування.
13. Захист прав дитини: Усі рішення та дії, пов'язані з встановленням опіки або піклування над дітьми, що позбавлені батьківського піклування, мають бути спрямовані на захист прав та інтересів дитини. Принципи добробуту, безпеки, розвитку та врахування думки дитини мають бути основою при прийнятті рішень щодо встановлення опіки або піклування. Дитина має мати можливість висловити свою думку та бути врахована в процесі вирішення питань, пов'язаних з її опікою та піклуванням. Законодавство передбачає, що думка дитини має бути врахована відповідно до її віку та зрілості, зокрема шляхом вислуховування дитини в судових процесах або за допомогою незалежного представника, який захищає інтереси дитини.
14. Заключні положення: Встановлення опіки або піклування над дітьми, що позбавлені батьківського піклування, є важливим і складним процесом, який має на меті захист інтересів та добробуту дитини. Законодавство визначає підстави та порядок встановлення опіки або піклування, а також встановлює права та обов'язки опікуна, піклувальника, батьків та дітей у таких випадках [7].

Опіка та піклування є важливими інститутами, які забезпечують захист дітей, що позбавлені батьківського піклування, та забезпечують їм належний догляд, виховання та розвиток. Процес встановлення опіки або піклування має бути відповідним, справедливим та забезпечувати права всіх зацікавлених

сторін, зокрема дитини, батьків, опікуна, піклувальника та інших осіб, які беруть участь у процесі.

Дотримання принципів добробуту, безпеки, розвитку та врахування думки дитини є основою при вирішенні питань, пов'язаних з встановленням опіки або піклування. Рішення щодо встановлення опіки або піклування мають бути належним чином засновані на законодавстві, забезпечувати захист прав та інтересів дитини, а також сприяти її фізичному, емоційному та соціальному благополуччю [17].

Опіка та піклування є комплексними поняттями, які включають ряд кроків та процедур. Першим етапом є визначення підстав для встановлення опіки або піклування. Підстави можуть включати різні обставини, такі як смерть батьків, їх непридатність до виконання батьківських обов'язків, їх відсутність, визнання батьків непридатними батьками внаслідок судового рішення, наявність насильства, зловживання дітьми, а також інші важливі обставини, які можуть загрожувати добробуту та безпеці дитини.

Після встановлення підстав для опіки або піклування, наступним кроком є подача відповідного клопотання до компетентного суду або органу опіки та піклування. Клопотання має містити всі необхідні дані про дитину, батьків, підстави для встановлення опіки або піклування, а також вказувати особу, яка пропонує бути опікуном або піклувальником.

Після подачі клопотання, проводиться розгляд справи в компетентному суді або органі опіки та піклування. У процесі розгляду враховуються всі відповідні обставини, включаючи думку дитини, якщо це можливо. Суд або орган опіки та піклування має визначити, чи відповідають подані підстави для встановлення опіки або піклування, та вирішити питання про призначення опікуна або піклувальника [16].

Опікун або піклувальник має бути особою, яка забезпечить належний догляд та виховання дитини, забезпечить її права та інтереси, та виконає всі обов'язки, передбачені законом та рішенням суду або органом опіки та піклування.

Порядок встановлення опіки або піклування може варіюватися залежно від юрисдикції, але зазвичай передбачає такі етапи:

1. Подання клопотання: Особа, яка пропонує бути опікуном або піклувальником, подає клопотання до компетентного суду або органу опіки та піклування, вказуючи всі необхідні дані про дитину, батьків, підстави для встановлення опіки або піклування.
2. Розгляд справи: Компетентний суд або орган опіки та піклування розглядає клопотання, враховуючи всі відповідні обставини, включаючи думку дитини, якщо це можливо. Суд або орган опіки та піклування має визначити, чи відповідають подані підстави для встановлення опіки або піклування, та вирішити питання про призначення опікуна або піклувальника.
3. Призначення опікуна або піклувальника: У разі задоволення клопотання, суд або орган опіки та піклування призначає опікуна або піклувальника. Опікун або піклувальник має виконувати всі обов'язки, передбачені законом та рішенням суду або органом опіки та піклування, забезпечувати належний догляд, виховання та захист прав та інтересів дитини.
4. Моніторинг та оцінка: Опікун або піклувальник підлягає моніторингу та оцінці з боку суду або органу опіки та піклування. Суд або орган опіки та піклування можуть проводити перевірки, відвідувати дитину та опікунів/піклувальників, слухати сторони та визначати, чи виконуються умови встановлення опіки або піклування, чи забезпечуються права та інтереси дитини.
5. Зміна або припинення опіки або піклування: Опіка або піклування можуть бути змінені або припинені за рішенням суду або органу опіки та піклування, якщо змінилися обставини, що стали підставою для встановлення опіки або піклування, або якщо виявлено порушення прав та інтересів дитини.
6. Захист прав дитини: Опікун або піклувальник має забезпечити захист прав та інтересів дитини, включаючи право на життя, здоров'я, освіту,

виховання, розвиток, релігійне виховання, належне ставлення та захист від насилля, зловживання та експлуатації.

7. Звітність: Опікун або піклувальник має звітувати перед судом або органом опіки та піклування про виконання своїх обов'язків, включаючи фінансову звітність та звіти про добробут та стан дитини.

Опіка та піклування над дітьми, що позбавлені батьківського піклування, є важливою соціальною темою, яка заслуговує на особливу увагу. Ці діти, відомі також як "діти-сироти", "діти, позбавлені батьківського піклування" або "діти, позбавлені батьківської опіки", можуть опинитися в складних життєвих обставинах через втрату одного або обох батьків, або через різні обставини, такі як наркоманія, алкоголізм, війни, насильство або нездатність батьків забезпечити належний догляд і піклування [5].

Ці діти зазвичай стикаються зі значними викликами та труднощами в різних аспектах свого життя, включаючи фізичний, емоційний, психологічний та соціальний розвиток. Вони можуть відчувати втрату, сум, самотність, страх та несправедливість. Окрім того, вони можуть мати обмежений доступ до основних потреб, таких як живильна їжа, забезпечення освітою, належна медична допомога, та підтримка з боку близьких людей.

Однак, існує безліч організацій, установ та осіб, які працюють на благо цих дітей та надають їм необхідну опіку та підтримку. Державні органи, благодійні фонди, волонтери, громадські організації та соціальні працівники відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки, захисту та розвитку цих дітей.

Одним з найважливіших аспектів опіки та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, є забезпечення їх фізичного та емоційного благополуччя. Це може включати забезпечення належної медичної допомоги, харчування, одягу та проживання. Діти повинні мати безпечні умови проживання, доступ до належної освіти та можливості для розвитку своїх здібностей та навичок [4].

Окрім фізичної допомоги, емоційна та психологічна підтримка також є важливим аспектом опіки над дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Ці діти можуть відчувати емоційну травму внаслідок втрати батьківської фігури, відокремлення від сім'ї або стикаються з іншими складними життєвими ситуаціями. Психологічна підтримка, така як психотерапія, консультування або групові сесії, може допомогти цим дітям впоратися з емоційними труднощами, розвивати позитивні копінг-механізми та покращувати своє психічне здоров'я.

Безпека та захист є також важливим аспектом опіки та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування. Ці діти можуть бути вразливими перед різними видами насильства, зловживання, експлуатації або використання. Забезпечення їхньої безпеки, прав та захисту від таких негативних ситуацій є невід'ємною частиною опіки та піклування.

Окрім того, соціальна взаємодія та соціалізація також є важливими аспектами опіки та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування. Вони повинні мати можливість взаємодіяти з іншими дітьми та дорослими, розвивати соціальні навички, відчувати приналежність до спільноти та формувати здорові взаємні відносини.

Однак, опіка та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, може бути складною задачею. Часто такі діти можуть бути розміщені в прийомних сім'ях, дитячих будинках, інтернатах або інших установах. Важливо забезпечити, що ці місця надають належну опіку, захист, емоційну та психологічну підтримку, а також можливості для розвитку та соціалізації дітей.

Провідні організації, які займаються опікою та піклуванням над дітьми, позбавленими батьківського піклування, мають враховувати індивідуальні потреби та особливості кожної дитини. Це може включати розробку імплементації планів догляду, створення безпечних та сприятливих умов проживання, забезпечення належної медичної допомоги, надання можливостей для освіти та розвитку, а також забезпечення психологічної підтримки та соціальної взаємодії [3].

Окрім того, важливо забезпечити взаємодію з родичами або пошук родичів, якщо це можливо, з метою забезпечення стабільності та продовження родинних зв'язків дитини. Це може включати сприяння зустрічей з родичами,

забезпечення можливостей для комунікації та взаємодії за допомогою телефону, листування або інших засобів зв'язку, а також надання психологічної підтримки родичам, які можуть бути в складних життєвих ситуаціях.

Психологічна підтримка також відіграє важливу роль в опіці та піклуванні над дітьми, позбавленими батьківського піклування. Ці діти можуть відчувати емоційну вразливість, бути психологічно травмованими або досвіджувати відсутність відчуття приналежності та втрату. Тому важливо забезпечити психологічну підтримку, включаючи консультування психологів, психотерапію, арт-терапію та інші методи, які можуть допомогти дітям впоратися з емоційними труднощами та відновлювати їх психічне здоров'я [34].

Опіка та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, також має враховувати їх освітні потреби. Діти потребують доступу до якісної освіти, яка відповідає їх віковим можливостям та індивідуальним потребам. Це може включати надання можливостей для навчання в школах, доступ до позашкільної освіти, професійного орієнтування та підтримки у виборі професії.

Окрім основних аспектів опіки та піклування, також важливо враховувати індивідуальні потреби та бажання дітей, позбавлених батьківського піклування. Кожна дитина унікальна, має свої інтереси, потреби та мрії. Важливо створювати умови, в яких вони можуть виразити себе, розвиватися та досягати своїх цілей. Це може включати підтримку в різних галузях, таких як спорт, мистецтво, наука, освіта та інші.

Окрім того, важливо сприяти соціальній інтеграції дітей, позбавлених батьківського піклування. Це може бути складно для дітей, які втратили сталий контакт зі своїми батьками або сім'єю. Важливо забезпечити можливості для спілкування, дружби, взаємодії з однолітками та іншими дорослими, що допоможе дітям відчувати себе прийнятими, важливими та включеними в соціальний контекст [40].

Окрему увагу слід приділити підготовці дітей, позбавлених батьківського піклування, до самостійного життя. Це може включати навички самообслуговування, фінансову грамотність, вміння далі

планувати свій час та розвивати навички, які допоможуть їм стати самодостатніми дорослими. Організації та установи, які забезпечують опіку та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, також можуть сприяти їх професійній підготовці, надавати психологічну та емоційну підтримку, допомагати з отриманням освіти та вступом до вищих навчальних закладів.

Окрім того, важливо враховувати культурні, етнічні, релігійні та інші особливості дітей, позбавлених батьківського піклування, і забезпечувати розуміння та повагу до їхнього походження та ідентичності. Відкритий, прийнятний та толерантний підхід до культурної різноманітності може допомогти дітям відчувати себе прийнятими та повноцінними членами суспільства.

Незалежно від типу опіки та піклування, яке забезпечується дітям, позбавленим батьківського піклування, важливо забезпечити їхнє право на участь у прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя, в межах їх віку та зрілості. Це може включати залучення дітей до розробки планів догляду, визначення їхніх потреб та бажань, та забезпечення можливостей для вираження своїх думок та думок.

Також важливо забезпечити належний моніторинг та нагляд за умовами опіки та піклування, в яких перебувають діти, позбавлені батьківського піклування. Це включає регулярні візити працівників соціальної служби, медичних працівників, психологів та інших фахівців, які забезпечують дітей з відповідною медичною допомогою, психологічною підтримкою та іншими послугами [44].

Правовий захист дітей, позбавлених батьківського піклування, також є важливим аспектом опіки та піклування. Законодавство має забезпечувати належний захист прав та інтересів цих дітей, включаючи право на освіту, охорону здоров'я, соціальну та культурну діяльність, а також захист від насильства, зловживання та експлуатації.

Опіка та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, також можуть вимагати сприяння у процесі встановлення опікунства, прийомства, адопції або інших форм влаштування дітей в сім'ї або інший безпечний середовище, де їм надається відповідний рівень догляду та підтримки.

Крім того, необхідно забезпечити доступ до належної освіти та можливостей розвитку для дітей, позбавлених батьківського піклування. Це може включати доступ до якісної освіти в школах та вищих навчальних закладах, професійному навчанню, тренінгам та іншим формам розвитку, що допоможуть дітям розвивати свої здібності та вміння для майбутнього самостійного життя.

Наостанок, важливо визнати, що опіка та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, має бути гуманним, розуміючим та зорієнтованим на добробут дитини. Це включає повагу до її прав, інтересів, культурного та релігійного спадку, а також дотримання принципів рівності, недискримінації та врахування унікальних потреб кожної дитини.

Окрім того, опікунам та піклувальникам слід забезпечити підтримку та навчання, щоб вони могли відповідати на потреби дітей, позбавлених батьківського піклування, в належний спосіб. Це може включати навчання навичкам виховання, розуміння особливостей розвитку дітей, психологічну підтримку, а також доступ до ресурсів та мережі підтримки для опікунів.

Психологічна підтримка дітей, позбавлених батьківського піклування, також є важливою складовою опіки та піклування. Ці діти можуть досвідчувати емоційний стрес, тривогу, депресію та інші психологічні труднощі, пов'язані з втратою батьківського піклування та змінами в їх житті. Тому важливо забезпечити доступ до професійної психологічної підтримки та терапії, яка допоможе дітям впоратися зі своїми емоційними потребами та встановити позитивні стосунки з дорослими та іншими дітьми [40].

Опіка та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, також має бути в розумному співвідношенні з рекомендаціями та стандартами міжнародного права, таких як Конвенція про права дитини, що передбачає права дитини на належний рівень опіки та піклування, захист від будь-якої форми

фізичного, психологічного та емоційного насилля, право на освіту, охорону здоров'я, культурний розвиток, та участь у суспільстві.

Опіка та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, також має бути орієнтована на відновлення зв'язків з родинними мережами, якщо це можливо та безпечно для дитини. Це може включати відновлення контактів з родичами, батьками або іншими близькими особами, які можуть стати піклувальниками або опікунами дитини. Відновлення зв'язків з родинними мережами може бути важливим елементом відновлення фізичного, емоційного та соціального благополуччя дитини.

Крім того, опіка та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, має бути націлене на забезпечення можливостей для розвитку дітей в різних аспектах їхнього життя. Це може включати забезпечення належної освіти, доступу до здорової харчування, адекватного житла, можливостей для розвитку талантів та інтересів, а також підтримку у соціальному взаємодії та розвитку навичок самодостатності.

Окрім того, важливо забезпечувати права дітей, позбавлених батьківського піклування, на участь у прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя. Це може включати можливість висловлювати свою думку, брати участь у процесі прийняття рішень, а також мати доступ до інформації, яка впливає на їхнє життя. Забезпечення активної участі дітей в прийнятті рішень, що стосуються їхнього майбутнього, враховує їхній вік, зрілість, рівень розвитку та індивідуальні потреби.

Опіка та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, також має бути забезпечена професійними і кваліфікованими опікунами та опікунками. Це можуть бути соціальні працівники, вихователі, лікарі, психологи, адвокати та інші фахівці, які мають відповідні знання, навички та досвід у роботі з дітьми, позбавленими батьківського піклування [6].

Психосоціальна підтримка є також важливим аспектом опіки та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування. Це може включати психологічну підтримку, терапію, консультування, групову роботу та інші

методи, які допомагають дітям вирівнювати емоційні та психологічні труднощі, які можуть виникати внаслідок втрати батьківського піклування.

Дуже важливо також забезпечити безпеку та захист дітей, позбавлених батьківського піклування, від будь-якої форми насилля, зловживання, експлуатації та інших небезпечних ситуацій. Опіка та піклування має забезпечувати фізичну, емоційну та соціальну безпеку дітей включаючи захист від фізичного, сексуального, емоційного та психологічного насильства, зловживання, експлуатації, торгівлі дітьми та інших форм злочинної діяльності. Опікунам та опікункам слід дотримуватися строгих етичних стандартів та законодавства, що регулює опіку та піклування над дітьми, та забезпечувати належний рівень захисту та безпеки для дітей, позбавлених батьківського піклування.

Одним з важливих аспектів опіки та піклування над дітьми, позбавленими батьківського піклування, є забезпечення їхнього права на освіту. Діти мають право на доступ до якісної освіти, яка відповідає їхнім віковим та розвивальним потребам. Опікунам та опікункам слід забезпечувати можливості для отримання освіти та розвитку навичок, які сприятимуть їхньому подальшому успіху та незалежності.

2.2 Аналіз державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей які залишилися без батьківського піклування

В сучасному світі, діти є однією з найбільш вразливих категорій населення. Тим не менш, багато дітей стикаються з неприємними ситуаціями, коли вони залишаються без батьківського піклування. У більшості випадків ці діти потребують допомоги з боку держави, щоб забезпечити їхнє благополуччя і забезпечити їм необхідні умови для розвитку.

Система опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, є однією з головних форм державної підтримки цієї категорії

населення. Однак, не завжди ця система працює належним чином, іноді приводить до несприятливих наслідків для дітей.

Один з найбільших проблем в системі опіки - це недостатня увага до індивідуальних потреб і побажань кожної дитини. Часто діти опиняються у ситуації, коли вони просто розміщуються у будь-якому доступному дитячому будинку і залишаються там на довгий час. Такі умови не сприяють здоровому розвитку дитини, можуть порушити її психологічний стан і завдати шкоди майбутньому життю [9].

Одним із способів покращення державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, є розвиток і впровадження індивідуальних підходів до кожної дитини. Це можна зробити, забезпечивши дитину із сім'ї, в якій вона відчуває себе комфортно і безпечно, або шляхом забезпечення стабільних умов перебування в будинках-інтернатах.

Крім того, необхідно забезпечити якісну медичну і психологічну підтримку для дітей. Це допоможе виявити можливі проблеми здоров'я і навчити дітей ефективним способам управління емоціями та стресом. Також потрібно забезпечити дітям можливість отримувати якісну освіту, щоб забезпечити їхнє майбутнє.

Для досягнення цих цілей необхідно забезпечити достатній бюджет на систему опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Крім того, необхідно забезпечити ефективну систему контролю та моніторингу, щоб запобігти негативним наслідкам від дій недбалої або некомпетентної керівної влади.

У країнах, де державна політика в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, працює належним чином, діти мають більші шанси на успіх у житті, а також на щасливе та здорове дитинство. Для цього необхідно зробити все можливе, щоб забезпечити якісну допомогу та підтримку для кожної дитини [15].

Отже, аналіз державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, вказує на необхідність розвитку

індивідуальних підходів до кожної дитини, забезпечення якісної медичної і психологічної підтримки, надання можливостей для отримання якісної освіти та забезпечення стабільних умов проживання. Державна політика повинна бути націлена на максимально можливе задоволення потреб дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування.

Проте, необхідно зазначити, що реалізація цієї політики може бути досить складною, особливо в умовах економічної нестабільності і війн. У багатьох країнах у системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, залишається багато проблем, зокрема недостатня фінансова підтримка, погані умови перебування та низький рівень медичної та психологічної допомоги.

Тому, для того, щоб державна політика в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, була успішною, необхідно забезпечити ефективну систему контролю та моніторингу за її реалізацією. Крім того, необхідно залучати до роботи над цією політикою фахівців різних професій, які зможуть забезпечити якісну допомогу та підтримку для дітей.

У підсумку, аналіз державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, вказує на необхідність забезпечення стабільних умов проживання, якісної медичної та психологічної допомоги, а також можливостей для отримання якісної освіти для дітей, що потребують допомоги і підтримки. Для того, щоб державна політика в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, була успішною, необхідно забезпечити її ефективну реалізацію та контроль за її виконанням [19].

Досягнення успіху в цій сфері вимагає спільних зусиль уряду, громадських організацій, фахівців з психології, медицини, освіти та інших професій. Необхідно залучати до роботи над цією проблемою максимально можливу кількість експертів та представників громадськості, а також надавати їм всебічну підтримку та допомогу.

Зокрема, необхідно забезпечити доступність медичної допомоги, в тому числі для дітей з особливими потребами та з вадами здоров'я. Необхідно також забезпечити можливість для дітей отримання якісної освіти, незалежно від їхнього матеріального стану та соціального походження.

Окрім того, важливо забезпечити психологічну підтримку для дітей, які перебувають у системі опіки. Це може включати проведення індивідуальних консультацій та групових занять з психологами, а також розвиток програм для забезпечення їх соціальної адаптації та виховання.

Узагальнюючи, аналіз державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, вказує на необхідність розвитку комплексної, системної та ефективною політики, спрямовано на захист прав та інтересів дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Ця політика повинна враховувати специфіку ситуації кожної дитини та забезпечувати їй право на гідне життя та розвиток.

Для досягнення цієї мети, необхідно вирішити ряд важливих завдань, зокрема:

1. Забезпечити ефективну роботу соціальних служб та підтримку сімей, які мають проблеми з вихованням дітей.
2. Підтримувати розвиток функціонування дитячих будинків, інтернатів та інших установ соціальної захисту дітей.
3. Забезпечити розвиток системи підтримки для дітей з особливими потребами та з вадами здоров'я.
4. Розвивати систему фінансової та матеріально-технічної підтримки для соціальних служб та установ соціальної захисту дітей.
5. Забезпечити доступність якісної освіти для дітей, які перебувають у системі опіки.
6. Розробити та впроваджувати програми психологічної підтримки для дітей, які перебувають у системі опіки.
7. Розвивати систему моніторингу та контролю за дотриманням прав дітей, які перебувають у системі опіки.

8. Підвищувати кваліфікацію фахівців, які працюють з дітьми, які перебувають у системі опіки.

Загалом, державна політика в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, повинна бути спрямована на захист прав та інтересів дітей та забезпечення їхнього гідного життя та розвитку. Вона повинна б забезпечувати комплексний підхід до вирішення проблем дітей та підтримувати співпрацю між соціальними службами, установами соціальної захисту дітей та родинами. Тільки так можна досягти успіху у вирішенні проблем дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування [39].

Для ефективної реалізації державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, необхідно забезпечити належну увагу до ресурсів, які виділяються на цю галузь, та раціонально використовувати їх. Також важливо забезпечувати моніторинг та оцінку ефективності роботи соціальних служб та установ соціальної захисту дітей, щоб постійно вдосконалювати цю систему.

У зв'язку з тим, що кожна країна має свої особливості та проблеми у сфері захисту дітей, державна політика повинна бути адаптована до конкретних умов та потреб. Наприклад, в окремих країнах є проблема великої кількості дітей-сиріт, які виникає через війни, конфлікти, природні катастрофи та інші фактори. У таких випадках держава повинна вживати невідкладних заходів для захисту прав та інтересів цих дітей, в тому числі шляхом організації тимчасових та постійних форм опіки.

Отже, аналіз державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, є дуже важливим завданням для розвитку сучасного суспільства. Необхідно забезпечувати постійне вдосконалення цієї системи та реалізацію конкретних заходів з метою захисту прав та інтересів дітей, що є однією з найважливіших галузей державної політики.

При цьому, слід звернути увагу на питання пріоритетів. На жаль, в більшості країн, уряди не виділяють достатньо уваги та ресурсів на забезпечення

дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, а також не розвивають належну систему опіки над ними. З цієї причини, важливо, щоб влада забезпечувала стабільне фінансування та належне виконання законодавства, яке забезпечує захист дітей. Крім того, слід забезпечити належний рівень кваліфікації працівників, які займаються дітьми-сиротами та дітьми, які залишилися без батьківського піклування, та надавати їм підтримку та сприяти у професійному зростанні [54].

У процесі вирішення проблем дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, важливо забезпечувати індивідуальний підхід до кожної дитини та уникати масовості в опіці. Також важливо забезпечувати підтримку родин, які приймають усиновлені діти, та надавати їм необхідну допомогу та консультації.

Узагальнюючи, державна політика в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, повинна бути спрямована на захист прав та інтересів кожної дитини, забезпечення її нормального фізичного та психологічного розвитку, надання можливості для повноцінного життя та освіти. Для цього необхідно вирішувати проблеми, пов'язані з браком фінансування, недостатнім рівнем кваліфікації працівників, непродуктивністю масовості в опіці, недостатнім індивідуальним підходом до кожної дитини та інші проблеми.

Для ефективної роботи державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, важливо забезпечувати належну координацію дій між відповідними органами влади, співпрацю з громадськими організаціями та благодійними фондами. Також важливо забезпечувати інформаційну підтримку різних проектів та програм в цій галузі, щоб залучати до них якомога більше громадськості.

Отже, державна політика в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, повинна бути орієнтована на захист прав та інтересів дітей, забезпечення їх нормального фізичного та психологічного розвитку та повноцінного життя. Для цього потрібно забезпечувати достатній рівень фінансування, належний рівень кваліфікації

працівників, індивідуальний підхід до кожної дитини та співпрацю з різними сторонами. Це допоможе створити надійну систему опіки та забезпечити краще майбутнє для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Для досягнення цієї мети важливо забезпечувати постійний моніторинг та оцінку роботи системи опіки, що дозволить вчасно виявляти та вирішувати проблеми.

Крім того, необхідно підвищувати усвідомлення громадськості щодо проблем, пов'язаних з опікою дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Наприклад, проведення інформаційних кампаній, семінарів та тренінгів для громадських організацій та масової аудиторії допоможе підвищити рівень усвідомлення та залучити додаткові ресурси до роботи з опікою дітей [17].

Отже, аналіз державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, показує, що для досягнення мети - захисту прав та інтересів дітей - необхідно забезпечити належний рівень фінансування, належний рівень кваліфікації працівників, індивідуальний підхід до кожної дитини та співпрацю з різними сторонами. Також важливо проводити моніторинг та оцінку роботи системи опіки та підвищувати усвідомлення громадськості щодо проблем, пов'язаних з опікою дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Для забезпечення прав та інтересів дітей в системі опіки, необхідно постійно вдосконалювати політику та практику державної опіки, а також розробляти та впроваджувати нові підходи та інноваційні рішення.

Наприклад, одним з інноваційних підходів може бути використання технологій, таких як штучний інтелект, для покращення роботи системи опіки. Застосування штучного інтелекту може допомогти виявляти ризики для дітей та вчасно реагувати на них, а також забезпечити індивідуальний підхід до кожної дитини.

Також важливим є забезпечення доступності та якості освіти для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Відповідна державна політика повинна забезпечувати можливість отримання якісної освіти

для цих дітей, в тому числі і під час перебування в системі опіки. Наприклад, можна впроваджувати інноваційні методики навчання, які б допомагали дітям-сиротам та дітям, які залишилися без батьківського піклування, успішно інтегруватися в суспільство та отримати якісну професійну освіту.

Усі ці підходи та інновації повинні бути частиною комплексної державної політики з опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Така політика повинна ґрунтуватися на принципах захисту прав та інтересів дітей, співпраці з різними сторонами та постійного вдосконалення. Забезпечення належної охорони та опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, є важливим завданням суспільства, і вимагає уваги та підтримки від усіх громадян [34].

Отже, аналіз державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, є важливою складовою роботи з охорони та захисту прав дітей. Цей аналіз дозволяє виявляти недоліки та проблеми в роботі системи опіки, а також розробляти та впроваджувати нові підходи та інноваційні рішення. Ключовими аспектами ефективної державної політики у цій галузі є захист прав та інтересів дітей, співпраця з різними сторонами, забезпечення доступності та якості освіти, а також використання інноваційних технологій для покращення роботи системи опіки. Розробка та впровадження ефективної державної політики в системі опіки дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, є важливою складовою роботи з охорони та захисту прав дітей, і повинна забезпечувати відповідну охорону та опіку для всіх дітей, які потребують допомоги та підтримки.

2.3 Державна політика в сфері захисту прав та благополуччя дітей сиріт та дітей які позбавлені батьківського піклування

Захист прав та благополуччя дітей є однією з найважливіших пріоритетів державної політики у всьому світі. У багатьох країнах існують спеціальні органи

державного управління, які відповідають за забезпечення прав інтересів дітей, їхню безпеку та захист від будь-якої форми насильства або експлуатації.

Проте, існує категорія дітей, які позбавлені батьківського піклування, таких як сироти та діти, які перебувають під опікою держави або інших установ, тому держава має особливу відповідальність за їх захист та благополуччя.

Спочатку слід зазначити, що державна політика в сфері захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, повинна базуватися на міжнародних стандартах та нормативних актах. Одним з найважливіших міжнародних документів є Конвенція про права дитини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1989 році. Цей документ визнає, що діти мають право на життя, розвиток, охорону здоров'я та освіту, а також на захист від будь-якої форми насильства або експлуатації.

Однак, забезпечення захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, повинно бути здійснене не тільки на рівні міжнародних стандартів, а й на національному рівні. Україна забезпечує захист прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, через ряд законодавчих актів та програм державної підтримки [6].

Одним з найважливіших законодавчих актів, що стосуються захисту прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є Закон України "Про охорону дитинства". Цей закон визначає права дитини та встановлює механізми їх захисту. Він також передбачає створення спеціальних органів державного управління, які відповідають за реалізацію заходів з захисту дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування.

Окрім законодавчих актів, держава реалізує різні програми та проекти, спрямовані на підтримку дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Наприклад, програма "Сім'я для кожної дитини" має на меті забезпечення дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, можливістю мати сім'ю, де їх будуть любити, доглядати та виховувати. Також в Україні діє система дитячих будинків та інтернатних закладів, де забезпечується

тимчасове чи постійне перебування дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування.

Однак, не зважаючи на законодавчу базу та наявність програм державної підтримки, проблеми дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є актуальними та потребують подальшого вирішення. До таких проблем належать недостатня кількість опікунів та прийомних сімей, низький рівень життя в дитячих будинках та інтернатах, відсутність можливості отримати якісну освіту та професійну підготовку для майбутнього самостійного життя.

Для вирішення цих проблем, держава повинна продовжувати розвивати свою політику в сфері захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Зокрема, необхідно збільшувати кількість опікунів та прийомних сімей, забезпечувати якісне житло, харчування та медичний догляд для дітей, забезпечувати можливість отримати якісну освіту та професійну підготовку [21].

Також важливим є залучення громадськості до роботи з дітьми-сиротами та дітьми, які позбавлені батьківського піклування. Це може бути здійснено через різноманітні програми волонтерства та благодійності, де дорослі люди можуть надавати дітям підтримку та допомогу в їх життєвих справах.

Отже, державна політика в сфері захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є надзвичайно важливою для забезпечення їхнього права на гідне життя та розвиток. Проте, це завдання не є простим та потребує неухильної уваги з боку держави, громадськості та кожного окремого громадянина. Тільки взаємодія всіх зацікавлених сторін може привести до створення належних умов для дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, та забезпечення їм можливості отримати якісну освіту, професійну підготовку та інші необхідні ресурси для самореалізації.

Одним з ефективних інструментів для забезпечення захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є міжнародні стандарти. Організація Об'єднаних Націй прийняла ряд міжнародних документів, які регулюють права дітей, в тому числі дітей-сиріт та

дітей, які позбавлені батьківського піклування. Зокрема, до них належать Конвенція про права дитини та Рекомендації Комітету з прав дитини.

Україна, як і інші країни-члени ООН, зобов'язалася дотримуватися міжнародних стандартів у сфері захисту прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Національна державна політика повинна ґрунтуватися на забезпеченні прав та інтересів дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, на їх гідному та повноцінному житті.

Зокрема, в Україні було прийнято ряд законодавчих актів, які мають на меті забезпечення захисту прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. До них належать Закон України "Про державну соціальну допомогу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування" та Закон України "Про захист прав дитини". Останній закон передбачає, зокрема, право дитини на захист від будь-якого насильства, зловживання, знуцання або експлуатації. Він також забезпечує захист прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, у тому числі право на проживання у сім'ї, право на належний рівень життя та на доступ до освіти та медичної допомоги.

Україна також підписала та ратифікувала Конвенцію про права дитини та зобов'язалася забезпечувати її реалізацію. В рамках цієї Конвенції Україна прийняла ряд заходів, спрямованих на захист прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Наприклад, було створено систему опіки та піклування про дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Україна також здійснює роботу з протидії торгівлі дітьми та сексуальній експлуатації дітей [44].

Однак, не зважаючи на певні кроки, які були зроблені для захисту прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, проблеми в цій сфері залишаються серйозними. Зокрема, існує необхідність у зміцненні законодавчої бази та розробці та реалізації ефективних програм забезпечення прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Також потрібно забезпечити доступ дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського

підклування, до належних умов життя, освіти, медичної допомоги та інших необхідних послуг.

Крім того, важливо забезпечити ефективний механізм захисту прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, від насильства, зловживання, знуцання та експлуатації. Це може бути досягнуто шляхом розвитку та підтримки системи соціальних служб та заходів попередження насильства в сім'ї та в інших установах, де діти перебувають на піклуванні держави.

Наступним важливим кроком у забезпеченні захисту прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є забезпечення їх інтеграції у суспільство та забезпечення їх права на працю, житло та інші послуги, необхідні для належного рівня життя. Для цього необхідно розвивати систему допомоги відповідальним за дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, особам, які приймають цих дітей на виховання, а також створити умови для їх самостійного життя.

Таким чином, державна політика в сфері захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є важливою складовою соціальної політики країни. Україна зобов'язана забезпечувати захист прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, та розвивати систему підтримки цих дітей, щоб забезпечити їм належні умови життя, освіти, медичної допомоги та інших послуг.

Для досягнення цих цілей необхідно розвивати та підтримувати систему соціальних служб та заходів попередження насильства в сім'ї та в інших установах, де діти перебувають на піклуванні держави. Крім того, важливо забезпечувати права дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, на належні умови життя, освіти, медичну допомогу та інші послуги, необхідні для належного рівня життя [27].

Також необхідно забезпечити ефективний механізм захисту прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, від насильства, зловживання, знуцання та експлуатації. Для цього можна використовувати

різноманітні інструменти, такі як законодавчі акти, соціальні програми, спеціальні служби та організації, які працюють з дітьми-сиротами та дітьми, які позбавлені батьківського піклування.

Окрім того, важливо забезпечити інтеграцію дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, у суспільство та забезпечити їм право на працю, житло та інші послуги, необхідні для належного рівня життя. Для цього необхідно розвивати систему допомоги відповідальним за дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, особам, які приймають цих дітей на виховання та надавати їм необхідну підтримку.

З метою забезпечення належних умов життя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, важливо забезпечити їм доступ до освіти та культурно-розважальних заходів. Для цього необхідно розвивати систему освіти та культури, що враховує специфіку потреб цільової групи, та забезпечувати їм безкоштовний доступ до навчання та розвитку.

Право на здоров'я та медичну допомогу є одним з найважливіших прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Для забезпечення цього права необхідно розвивати систему медичного обслуговування, яка враховує специфіку потреб цільової групи. Важливо забезпечувати дітям-сиротам та дітям, які позбавлені батьківського піклування, доступ до якісної медичної допомоги та необхідних ліків.

Право на участь у культурному та суспільному житті також є одним з найважливіших прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Для забезпечення цього права необхідно розвивати систему культурних та розважальних заходів, яка враховує специфіку потреб цільової групи. Важливо забезпечувати дітям-сиротам та дітям, які позбавлені батьківського піклування, доступ до культурних та розважальних заходів, що допомагає їм розвиватися та інтегруватися у суспільство [24].

Отже, державна політика в сфері захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, повинна бути комплексною та орієнтованою на захист інтересів дітей. Для цього необхідно забезпечити

розвиток системи соціального захисту, яка враховує специфіку потреб цільової групи, а також забезпечити доступ до якісних медичних, освітніх та культурно-розважальних послуг.

Важливо підтримувати розвиток системи прийомництва та опіки, що дозволить забезпечити дітям-сиротам та дітям, які позбавлені батьківського піклування, стабільне та дбайливе оточення. Також необхідно розвивати систему реабілітації та ресоціалізації, яка допоможе дітям-сиротам та дітям, які позбавлені батьківського піклування, успішно інтегруватися у суспільство та мати успішну самостійну дорослу кар'єру.

Надання захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є відповідальністю держави та суспільства в цілому. Виконання цієї відповідальності потребує системного та комплексного підходу до розв'язання проблем, що стосуються захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування. Тільки тоді вдасться забезпечити цій категорії дітей належні умови життя та рівні можливості для розвитку та інтеграції у суспільство.

Напрацюванням в галузі захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, займається велика кількість державних та недержавних організацій. Однією з найважливіших є Міністерство соціальної політики України, яке відповідає за розробку та впровадження державної політики в цій сфері [49].

Одним із важливих досягнень Міністерства є прийняття Концепції державної політики щодо захисту прав дітей на період до 2026 року. У Концепції визначено пріоритетні напрями діяльності, зокрема забезпечення розвитку системи прийомництва та опіки, розвиток системи соціальної підтримки для дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, а також підтримка розвитку системи реабілітації та ресоціалізації.

До розвитку системи прийомництва та опіки в Україні звернули увагу й міжнародні організації. Так, у 2020 році Європейський Союз виділив Україні 10 мільйонів євро на розвиток системи прийомництва. За допомогою цих коштів

планується створити більше можливостей для дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, отримати дбайливе та стабільне оточення у сім'ї.

Однак, необхідно зазначити, що система захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є недостатньою та потребує подальшого вдосконалення. Серед проблем можна виділити недостатність законодавства у цій сфері, недостатнє фінансування, нестабільність персоналу та відсутність відповідних умов для роботи з дітьми-сиротами та дітьми, які позбавлені батьківського піклування.

Також важливо забезпечити доступ дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, до якісної медичної допомоги, освіти та культурних розваг. Для цього необхідно розробити та впровадити програми соціальної адаптації, які б допомагали дітям успішно інтегруватись у суспільство.

Підсумовуючи, можна сказати, що державна політика в сфері захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є важливою та потребує подальшого вдосконалення. Необхідно забезпечити відповідне фінансування, створити стабільні умови для роботи з дітьми та підтримувати їх на шляху до соціальної адаптації та інтеграції у суспільство. Важливо пам'ятати, що діти-сироти та діти, які позбавлені батьківського піклування, мають право на належне виховання, освіти та забезпечення всіх необхідних умов для повноцінного розвитку, а це має бути основою державної політики в даній сфері. Отже, для забезпечення ефективної державної політики у сфері захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, необхідно враховувати різноманітні аспекти, які впливають на життя цих дітей. Для цього потрібно:

1. Вдосконалювати законодавство у цій сфері, забезпечувати його виконання та контролювати результати його реалізації.
2. Забезпечувати фінансування та інфраструктуру для створення умов для роботи з дітьми, забезпечення їх потреб у житті та здоров'ї, забезпечення необхідної освіти, виховання та підтримки у процесі соціальної адаптації.

3. Забезпечувати взаємодію з різними установами, які працюють з дітьми-сиротами та дітьми, які позбавлені батьківського піклування, такими як дитячі будинки, школи, медичні установи тощо, забезпечуючи їх взаємодію та співпрацю у процесі розвитку дітей.
4. Розробляти та впроваджувати програми соціальної адаптації та підтримки дітей, які позбавлені батьківського піклування, що допомагають їм успішно інтегруватись у суспільство.
5. Забезпечувати постійну підтримку та сприяння розвитку дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, шляхом забезпечення доступу до соціально-психологічної допомоги та підтримки у процесі розвитку.
6. Проводити належну роботу з профілактики народження дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, шляхом забезпечення доступу до безкоштовної медичної допомоги, відповідної інформації та освіти про сексуальне та репродуктивне здоров'я.
6. Забезпечувати захист прав дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, від насильства, експлуатації та інших форм зловживання.
7. Розробляти та впроваджувати програми професійного розвитку працівників, які працюють з дітьми-сиротами та дітьми, які позбавлені батьківського піклування, з метою поліпшення якості надання послуг та забезпечення найкращих умов для розвитку дітей.
8. Забезпечувати участь дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, у прийнятті рішень, які стосуються їх життя та добробуту, включаючи участь у роботі органів опіки та піклування.
9. Забезпечувати доступність та прозорість інформації про стан захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, включаючи статистичні дані, результати моніторингу та оцінки ефективності державної політики в цій сфері.

Загалом, захист прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, є важливим завданням суспільства. Держава повинна виконувати свої обов'язки та забезпечувати найкращі умови для розвитку цих дітей, забезпечувати їхні права та інтереси та здійснювати ефективний контроль за дотриманням законодавства у цій сфері. Важливо зазначити, що захист прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, має бути системним та постійним процесом, який потребує спільних зусиль усіх зацікавлених сторін, включаючи державу, громадські організації, міжнародні організації та самих дітей [18; 20; 34].

Отже, державна політика в сфері захисту прав та благополуччя дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, повинна базуватись на принципах дитячих прав та включати в себе комплекс заходів щодо забезпечення якісного догляду, соціальної та медичної підтримки, освіти, забезпечення житла, профілактики народження дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, та захисту від насильства та зловживань. Дотримання цих принципів дозволить забезпечити якісний розвиток цих дітей та створити умови для їхнього успішного включення у суспільство.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі наведено теоретичне узагальнення та підхід до вирішення важливої й актуальної проблеми щодо удосконалення державної політики запобігання соціальному сирітству в Україні. Досягнута мета, виконані завдання дають підстави для загальних висновків:

1. У даній роботі ми розкрили сутність поняття соціальне сирітство в українській та світовій науці. Соціальні сироти – це особлива соціально-демографічна категорія дітей, котрі внаслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин стали сиротами при живих батьках.

Вчені з різних країн і різних галузей науки трактують це визначення, кожен зі своєї точки зору. Соціальне сирітство є об'єктом дослідження таких наук як право, педагогіка, психологія, історія, соціальна медицина та державне управління.

Соціальні сироти в Україні – це діти, батьки яких за рішенням суду позбавленні батьківських прав, перебувають на лікуванні або в установах відбуття покарання, а також діти, які при живих батьках, не позбавлених батьківських прав, страждають через відсутність батьківського виховання та піклування.

Поняття соціальне сирітство є складним та багатограним, і його визначення залежить від конкретної національної та культурної специфіки. У світовій науці поняття соціальне сирітство визначається як відсутність батьківського піклування, що може бути обумовлено різними причинами, включаючи смерть батьків, позбавлення батьківських прав, відмову батьків від дитини, зникнення батьків та інші.

Українська наука також визначає соціальне сирітство як відсутність батьківського піклування, але при цьому розглядається його поняття у ширшому контексті, включаючи дітей, які опинилися в складних соціальних ситуаціях, та дітей, які потребують спеціальної соціальної підтримки.

При цьому, незважаючи на те, що визначення поняття соціальне сирітство може відрізнятися залежно від національної та культурної специфіки, у всіх країнах це є проблемою, яка потребує вирішення. Дослідження існуючих підходів до визначення поняття соціальне сирітство дозволяє розкрити різноманітність цієї проблеми та виявити спільні складові, що можуть стати основою для розробки ефективних стратегій та програм її вирішення.

2. Відповідно другого завдання досліджено історію державної політики в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні та визначено основні напрямки розвитку цієї політики. З часу незалежності України було прийнято чимало законодавчих актів, які мали на меті захистити права дітей, особливо тих, хто знаходиться у складних життєвих обставинах та позбавлений батьківського піклування.

Однак, на практиці реалізація державної політики в цій сфері залишає бажати кращого, і проблема соціального сирітства в Україні залишається надзвичайно актуальною. Зокрема, відсутність координації між органами влади, недостатнє фінансування, неефективна робота медичних та освітніх закладів є серйозними перешкодами на шляху розвитку державної політики в цій сфері.

Основними напрямками розвитку державної політики в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні є: підвищення ефективності координації між відповідними органами влади; забезпечення належної фінансової підтримки програм та проектів, спрямованих на захист прав дітей; покращення якості медичного та освітнього обслуговування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; забезпечення дітей-сиріт якісним житлом та соціальним захистом. Досліджено, що одним з основних напрямків розвитку державної політики є перехід від інтернатної форми влаштування дітей до розвитку альтернативних форм, таких як прийомна сім'я, опіка та піклування, а також усиновлення.

3. У своєму дослідженні ми з'ясували особливості механізму державного управління в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні. Отже особливості механізму державного управління в сфері запобігання соціальному

сирітству в Україні полягають у наявності відповідних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність державних органів та установ, що займаються цією проблемою. Державний управлінський механізм включає в себе органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також громадські організації та благодійні фонди.

У сфері запобігання соціальному сирітству українська держава забезпечує належний рівень охорони прав та інтересів дітей, які перебувають в складних життєвих обставинах. Для забезпечення ефективності механізму державного управління, було створено відповідні міністерства, агентства, установи та комітети, які забезпечують контроль за виконанням законодавства в галузі захисту прав дитини.

Одним з найважливіших механізмів державного управління в сфері запобігання соціальному сирітству в Україні є формування та реалізація державної політики на різних рівнях влади.

4. Проаналізували стан державної політики в сфері опіки дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, та визначили його ефективність. Аналіз стану державної політики в сфері опіки дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, показав, що хоча держава забезпечує законодавчу базу для захисту прав цих дітей, багато ще потрібно зробити для покращення їхнього становища.

Зокрема, існують проблеми зі забезпеченням належного житла та соціальних послуг для дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування. Також існує проблема забезпечення належної медичної допомоги та освіти для цих дітей. Додатково, існують випадки порушення прав дітей, включаючи право на недоторканість та право на збереження власної національної ідентичності.

Необхідно звернути увагу на розвиток інфраструктури дитячих будинків, їх перетворення на сучасні центри соціальних послуг, а також забезпечення належної якості освіти та медичного обслуговування для дітей. Держава також

повинна звернути увагу на збільшення кількості сімей, які бажають взяти на виховання дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування.

Таким чином, ефективність державної політики в сфері опіки дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, є недостатньою, і необхідно зробити значні кроки для покращення становища цих дітей.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми. Подальшого вивчення потребують такі питання, як: дослідження причин соціального сирітства в Україні та розроблення програм з їх запобігання; вивчення ефективності роботи соціальних служб та педагогічних колективів у виявленні та підтримці дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах; розроблення програм підготовки прийомних батьків та вдосконалення механізмів опіки за дітьми, що перебувають в сім'ях замість дитячих будинків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артющкіна Л. М. Сирітство в Україні як соціально-педагогічна проблема (соціально правовий аспект): [монографія] / Л. М. Артющкіна, А. О. Полянничко. – Суми: Сум ДПУ, 2002. – 268 с.
2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навч. посібник / О. В. Безпалько; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Логос, 2003. – С. 102 – 103.
3. Бобрусь О. Усиновлення дітей в умовах воєнного стану: не підігруйте шахраям на емоціях (14.03.2022). URL: <https://vn.20minut.ua/Podii/usinovlennya-v-umovah-voennogo-stanu-ne-pidigruyteshahrayam-yak-dopom-11538129.html>
4. Борисова В. І. Дитячий будинок сімейного типу як форма сімейного виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса, 17 травня 2019 р. О.: Астропринт, 2019. С. 90-96
5. Балим Л. В. Юридичний статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / Л. В. Балим // Соціальна робота в Україні: теорія та практика. - 2005. - № 1. - С. 65-68.
6. Брич В. Я., Миколук С. М. Соціальний захист сиріт в Україні: монографія Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 200 с.
7. Бурлака О. Зарубіжний досвід соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, і можливості його використання в Україні. Трудове право. Право соціального забезпечення. 2020. № 1. С. 59–64.
8. В Україні тимчасово спростили процедуру оформлення опіки над дітьми, які залишились без батьків (публікація від 23.03.2022). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3437884-v-ukrainitimcasovo-sprostili-proceduru-oformlenna-opiki-nadditmi-aki-zalisilis-bez-batkiv.html>

9. Вейланде Л. В. Підготовка студентів університету до роботи з підлітками девіантної поведінки: автореф. дис. канд. педаг. наук: спец. 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» / Л. В. Вейланде – Одеса, 2005. – 19с.
10. Виноградова-Бондаренко В.Є. Виховання безпритульних дітей в Україні 20-х років ХХ століття:13.00.01 – Дис... канд.. пед. наук – К., 2001. – 221 с.
11. Волинець Л.С. Соціальне сирітство в Україні: експертна оцінка та аналіз існуючої в Україні системи утримання та виховання дітей, позбавлених батьківського піклування / Л. С. Волинець, Н. М. Комарова, О. Г. Антонова-Турченко та ін.. – К. : ДЦСМ, 1998. – 120 с.
12. Головне управління статистики у Миколаївській області. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>
13. Грищенко С. Міжнародний досвід у розвитку інституту прийомної сім'ї (фостерінгу): зміна акцентів. Вісник представництв Everychild в Україні. 2003. № 1. С. 6-7
14. Дитячий будинок сімейного типу URL: <http://www.i-law.kiev.ua/> (дата звернення: 25.01.2020)
15. Декларація прав дитини 20.11.1959 р., [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_384
16. Європейська конвенція про усиновлення 27.11.2008р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 15.11.2017)
17. Збірник нормативно-правових актів з питань діяльності спеціалізованих закладів і формувань у сфері соціальної підтримки сім'ї, дітей та молоді / Леонтєва Л. Є., Вакуленко О. В. – К., 2007. – С. 106-115.
18. Закон України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціально-правового захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” від 13 січня 2005 р. № 2342-IV (із змінами) [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

19. Закон України “Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей” від 2 червня 2005 р. № 2623-IV) (із змінами) [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
20. Закон України “Про охорону дитинства” від 26 квітня 2001 р. № 2402-III [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
21. Закон України —Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності від 1999 року // ВВР України.-1999.-№46-47.-Ст.403.
22. Інформація служби у справах дітей Миколаївської облдержадміністрації щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, станом на 01.07.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.gov.ua/ua/oda/pidrozydly/ssd/robota/>
23. Коваленко О.О. Соціальне сирітство як соціокультурний феномен: дис. канд. соціол. наук: 22.00.03 / Коваленко О.О. ; НАН України, Ін-т соціології. – К., 2014. – 212 с. ТРАНСКОРДОННА КОНВЕРГЕНЦІЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС 15
24. Конвенція про права дитини // [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_021
25. Комітет ООН з прав дитини. Заключні спостереження: Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/unicef_ukraine2011.pdf.
26. Котикова О.І. Імплементация європейського досвіду соціальної інклюзії як елементу соціальної регіональної політики [Електронне видання] / О.І. Котикова, М.М. Бабич // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2017. – №9. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1118>
27. Котикова О.І. Доходи населення як основний індикатор рівня життя в умовах євроінтеграції / О.І. Котикова, А.О. Краснюк, В.С. Кавецька // Економіка та держава. – 2017. – № 9. – С. 28–33.

28. Лопатченко І.М. Досвід європейських країн державного управління профілактикою соціального сирітства [Електронний ресурс] / І.М. Лопатченко // Державне управління та місцеве самоврядування: сучасні вектори розвитку: зб. тез наук.-практ. конф. за підсумками стажування слухачів, м. Харків, 24 вересня 2014 р. — Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/conf/2014-3/doc/5/04.pdf>
29. Мартовицька Н.В. Ефективні складові системи соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у Великій Британії URL: <https://www.seanewdim.com/uploads>(дата звернення: 09.02.2020)
30. Марцеляк О. Омбудсмен з прав дитини: проблеми формування і розвитку у світі і в Україні / О. Марцеляк // Право України. – 2003. – № 10. – С. 44–48.
31. Миронова О. О. Характерні особливості соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування // Могилянські читання – 2020 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : XXIII Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів, Миколаїв, 16–20 листоп. 2020 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. – С. 85-87.
32. Павлик Н. Соціальне сирітство в законодавчому полі України / Павлик Н. [Електронний ресурс] // Режим доступу до ст. : http://eprints.zu.edu.ua/4353/1/Павлик_Н._П.pdf
33. Постанова Верховної Рада України «Про дитячу безпритульність в Україні та шляхи подолання цього явища» № 2796-ГУ від 6 вересня 2005 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2796-iv>
34. Положення про дитячий будинок сімейного типу, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 року №564. Дата

оновлення: 01.06.2019 URL: - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF> (дата звернення: 15.11.2017)

35. Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року: Указ Президента України від 22.10.2012 р. № 609/2012. – Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/609/2012>

36. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>

37. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/20/95-вр.

38. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 р. № 905. Дата оновлення: 20.10.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.11.2017)

39. Правовий статус «дитина-сирота» та «дитина, позбавлена батьківського піклування визначається у Законі України «Про забезпечення організаційноправових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13. 01.2005 року №6 URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 15.11.2017)

40. Практика європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом прав і свобод дитини. URL: <https://ukrainepravo.com/international-law/european-court-of-human-rights/praktyka> (дата звернення: 05.02.2020)

41. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / [за заг. ред. А. Й. Капської]. - К., 2000. - 246 с.

42. Соціальне сирітство в Україні: руйнація традиційних цінностей
URL:<https://nationalcorps.org/socalne-sirtstvo-v-ukran-rujnacija-tradicjnihcnnostej/>
(дата звернення: 15.12.2019)
43. Соціальна педагогіка. Підручник / За ред. проф. Капської А. Й. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С. 293-310.
44. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину: Вибрані твори : в 5-ти т. Київ : Рад. школа, 1976. Т. 2. с. 149–418.
45. Терновець О. М. Соціальне сирітство як соціально-педагогічна проблема / О.М. Терновець // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – № 3. – С. 61–68.
46. Харченко Ю. П. Державне управління в сфері забезпечення функціонування сімейних форм виховання дітей, що залишились без піклування батьків [Електронний ресурс] / Ю. П. Марченко. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=122>.
47. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV, редакція від 27.09.2014. URL: <http://zakon4.rada>. (дата звернення: 05.02.2020)
48. Цибуліна І. В. Удосконалення структурно-функціонального забезпечення органів державної влади з надання послуг щодо захисту прав дитини [Електронний ресурс] / Цибуліна І. В. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej3/txts/SOCIALNA/02-CIBULINA.pdf>
49. Чернета С.Ю. Соціальне сирітство як соціально-правова проблема
URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/4343/1> (дата звернення: 15.12.2019)
50. Чужих дітей не буває: права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування URL <https://golos.kyivcity.gov.ua/> (дата звернення: 25.01.2020)
51. Чистяк О. В. Особливості психічного розвитку дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківської опіки, які виховуються у дитячих будинках сімейного типу. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2014. № 2 (23). С. 266–272

52. Явецький В. Державна система піклування про дітей-сиріт та заходи на її вдосконалення. Науковий вісник. Чернівці. 2001. Вип. 128 : Педагогіка та психологія. С. 197–202.
53. Ящук Л. П. Профілактика соціального сирітства в умовах формування багаторівневого управління в Україні. Право та державне управління. 2016. № 3. С. 166 -173.
54. Grant R.M. The Knowledge-Based View of the Firm / R.M. Grant // The Oxford Handbook of Strategy / Ed. by D.O. Faulkner, A. Campbell. - N. Y. : Oxford University Press, 2003. - P. 197-221.
55. Higgens J. Corporate Strategic Management: Idea Group Publishing [Електронний ресурс] / J. Higgens. - 2007. - Режим доступу: <http://www.duneier.net/rapid.php?q=idea+group>.
56. Pearce and Robinsons. Formulation, Implementation and Control of Competitive Strategy. - McGraw-Hill, 2006 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.logobook.ru/prod_show.php?object_uid=11056857. 70.Castells M. The Rise of the Network Society: The Information Age: Economy, Society, and Culture // Wiley-Blackwell; 2nd Edition with a New Preface edition, 2009

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

- створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї;
- виховання та утримання дітей за принципом родинності;
- сприяння усиновленню дітей, створення системи заохочення та підтримки усиновлювачів;
- забезпечення пріоритету форм влаштування;
- захист майнових, житлових та інших прав та інтересів таких дітей;
- створення належних умов для їх фізичного, інтелектуального і духовного розвитку, підготовки дітей до самостійного життя;
- забезпечення права на здоровий розвиток;
- забезпечення соціально-правових гарантій;
- створення умов для надання психологічної, медичної та педагогічної допомоги;
- формування системи соціальної адаптації;
- забезпечення вільним вибором сфери професійної діяльності, яка б оптимально відповідала потребам та бажанням особистості дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, а також особи із їх числа та запитам ринку праці;
- належне матеріально-технічне забезпечення незалежно від форми влаштування та утримання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, сприяння в наданні реальної допомоги і підтримки підприємствами, установами та організаціями різних форм власності, банківськими установами, культурно-освітніми, громадськими, спортивними та іншими організаціями;

- вжиття вичерпних заходів щодо забезпечення доступу до безоплатної правової допомоги на підставах та в порядку, встановлених законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги.

Органи, які здійснюють соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

- Органи опіки та піклування, тобто районні, районні у містах Києві та Севастополі місцеві державні адміністрації, виконавчі органи міських чи районних у містах, сільських, селищних рад.
- Служба у справах дітей;
- Центри соціальних служб для сім'ї дітей та молоді;
- Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Соціальні стандарти та пільги, які надаються дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування

Державні соціальні стандарти на утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, встановлюються на рівні, не меншому за встановлений прожитковий мінімум для осіб відповідного віку, незалежно від того, де така дитина перебуває на утриманні та вихованні.

Державні соціальні стандарти і нормативи встановлюються щодо:

- мінімального матеріального забезпечення, витрат на харчування, одяг та взуття;
- житлового забезпечення таких дітей після досягнення ними 18-річного віку, якщо вони не мають свого житла відповідно до житлових нормативів або мають житло з характеристиками, нижчими за встановлені нормативи;
- забезпечення гарантованого першого робочого місця, яке не може бути змінено за бажанням роботодавця протягом трьох років з моменту початку роботи, а в разі неможливості надання робочого місця — встановлення грошової компенсації на цей період, яка виплачується за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів;

- мінімальної разової державної фінансової допомоги по закінченні такими дітьми виховного, навчального закладу чи при закінченні перебування у різних формах влаштування після досягнення ними 18-річного віку;
- мінімального щомісячного утримання таких дітей за умови навчання їх у вищих навчальних закладах до досягнення ними 23-річного віку;
- мінімального медичного обслуговування;
- мінімального забезпечення іграшками, що сприяють розвитку, спортивним інвентарем, газетами та журналами відповідного дитячого, юнацького загальнопізнавального та виховного спрямування; — мінімального грошового забезпечення батьків-вихователів, прийомних батьків.

Кабінет Міністрів України може встановлювати інші мінімальні соціальні стандарти, нормативи споживання та нормативи забезпечення.

Державне забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

Відповідно до частини третьої статті 52 Конституції України утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу.

Діти, які внаслідок смерті батьків, позбавлення батьків батьківських прав, хвороби батьків чи з інших причин залишилися без батьківського піклування, мають право на особливий захист і допомогу з боку держави (стаття 25 Закону України "Про охорону дитинства").

Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які навчаються, мають право на:

- повне державне забезпечення в навчальних закладах (діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років та особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, при продовженні навчання до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів);

- виплату соціальної стипендії в порядку та розмірі, встановлених Кабінетом Міністрів України та виплату 100 відсотків заробітної плати, яка нарахована в період виробничого навчання та виробничої практики;
- виплату щорічної допомоги для придбання навчальної літератури в розмірі трьох соціальних стипендій.

Виплата зазначеної допомоги здійснюється протягом 30 днів після початку навчального року за рахунок коштів, що передбачаються для навчальних закладів у відповідних бюджетах;

- збереження на весь період академічної відпустки (при наданні академічної відпустки за медичним висновком) повного державного забезпечення та виплату стипендії. Навчальний заклад сприяє організації їх лікування;
- забезпечення випускників навчальних закладів за рахунок навчального закладу або відповідної установи у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, одягом і взуттям, а також одноразовою грошовою допомогою в розмірі не менше шести прожиткових мінімумів для осіб відповідного віку. Нормативи забезпечення одягом і взуттям затверджуються Кабінетом Міністрів України. За бажанням випускників навчальних закладів їм може бути видана грошова компенсація в розмірі, необхідному для придбання одягу і взуття.

Соціальні гарантії

- Соціальний супровід дитини;
- Щорічне безоплатне оздоровлення;
- За дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, зберігається право на житло, в якому вони проживали з батьками, рідними тощо до влаштування у відповідні заклади.

- Дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення ними 18-річного віку надається одноразова допомога у розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів України.

Держава гарантує працевлаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, після повернення їх з дитячих закладів, від опікунів чи піклувальників, з дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей, закінчення навчання в державних та комунальних навчальних закладах.

Послуги, які надають спеціалісти ЦСССДМ:**1. Інформаційні послуги:**

- Надання інформації про види соціальних виплат (якщо сім'я або особа має на них право відповідно до чинного законодавства).
- Надання контактів служб, установ, закладів, до яких необхідно звернутися по відповідну допомогу та про умови отримання соціальних послуг.

2. Психологічні послуги:

- Психологічна діагностика, спрямована на виявлення соціально-психологічних характеристик особистості.
- Надання консультацій з питань психологічного здоров'я та поліпшення взаємин з навколишнім середовищем.
- Обговорення проблем та надання порад з розв'язання соціальних та психологічних проблем.
- Сприяння в запобіганні виникненню непорозумінь та конфліктів між членами сім'ї.
- Психологічна корекція та реабілітація.

3. Соціально-педагогічні послуги:

- Виявлення та сприяння розвитку різнобічних інтересів членів родини.
- Просвітницька робота щодо всебічного гармонійного розвитку дитини; особливостей розвитку сім'ї та сімейних стосунків.
- Навчання батьків ефективним методам виховання, мобілізації власних ресурсів сім'ї для вирішення проблем надалі.
- Допомога батькам у розв'язанні конфліктних ситуацій сімейного виховання.
- Педагогічне консультування з питань розв'язання педагогічних проблем сім'ї та її членів.
- Влаштування дитини в клуб, секцію, гурток.

4. Соціально-медичні послуги:

- Посередництво в здійсненні профілактичних, лікувально-оздоровчих заходів.

- Консультації з питань збереження і зміцнення здоров'я; формування ідеології здорового способу життя й подолання шкідливих звичок.
- Формування сексуальної культури і навичок захищених статевих відносин.
- Профілактика туберкульозу, венеричних захворювань, ВІЛ/СНІДу.

5. Юридичні послуги:

- Надання консультацій з питань чинного законодавства, гарантій та пільг.
- Здійснення захисту прав та інтересів сім'ї чи особи.
- Захист прав дитини.

6. Соціально-економічні послуги:

- Допомога в залученні додаткових ресурсів для задоволення матеріальних інтересів і потреб сімей чи осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, що реалізуються у формі сприяння у наданні натуральної допомоги (забезпечення одягом та взуттям тощо).
- Допомога в оздоровленні, сприяння в отриманні державних соціальних допомог, у наданні грошової допомоги, а також допомоги у вигляді грошових компенсацій.
- Інформування з питань працевлаштування та сприяння цьому, навчання.
- Посередництво в наданні гуманітарної допомоги тощо.